ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | To Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $2.50
single copy... .05 | half year..... 1.25

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | До Европи:
на пів року 1.00 | на рік $2.50
поод. число .05 | на пів року 1.25

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 4-го вересня 1913. Ч. 36. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, September 4, 1913. N. 36.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Згідно з § 36 статута Р. Н. Союза повідомляє ся всіх Гол. Урядників Р. Н. Союза як також Урядників „Свободи" і Урядників „Просьвітної Комісії", що

Річне Засідане Головного Уряду Р. Н. Союза

відбуде ся

в місті Buffalo, N. Y., в галі під ч. 438 Main and Court Sts.

на днях 9, 10, 11 і 12 вересня с. р.

На се засідане обовязані явити ся: всі Гол. Урядники, означені параграфом 45 в „Додатку до статута Р. Н. Союза", як також Уряд „Просьвітної Комісії", а то Предсідатель і Референт.

ПОРЯДОК ЗАСІДАНЯ:

Дня 9. вересня, точно о год. 9-тій рано, Духовний Отець Союза відправить в гр.-кат. церкві на Блек Рак ч. 158 Germain Str., Buffalo, N. Y., Службу Божу і панахиду за номерших членів Р. Н. Союза, а по богослуженю всі присутні урядники удадуть ся до галі під ч. 438 Cor. Main & Court Sts., на третім поверсі над The Western Savings Bank, Buffalo, N. Y., де відбудеть ся засідане з слідуючим денним порядком:

Духовний отець Р. Н. Союза відмовить молитву, а по молитві Гол. Предсідатель отворить засідане. — Опісля наступить:

Справоздане Духовного Отця Р. Н. Союза.

Справоздане Гол. Предсідателя.

Справоздане Гол. Місто-предсідательки.

Справоздане Гол. Рекордового Секретаря.

Справоздане Гол. Фінансового Секретаря.

Справоздане Гол. Касієра.

Справоздане Гол. Заступника Уряду Гол. Організатора.

Справоздане Гол. Контрольної Комісії.

Дискусія над справозданями Гол. Урядників Р. Н. Союза.

Справоздане Завідателя друкарні і Редактора „Свободи".

Справоздане Контрольної Комісії.

Дискусія над справозданями Уряду друкарні.

Справоздане Предсідателя і Референта „Просьвітної Комісії".

Дискусія над справозданями Урядників „Просьвітної Комісії".

Всі висше згадані Гол. Урядники мають явити ся на час в означенім висше порі і в назначенім місци.

Дано в McAdoo, Pa., дня 5-го серпня 1913.

Д. Капітула, гол. предс. Р. Н. Союза.

УВАГА: Саля засідань находить ся 6 скверів на північ від зелізничої стації New York Central, 7 скверів на північ від стації Lehigh Valley, 10 скверів на північ від стації Lackawanna. До церкви треба брати на Main St. стріткару, що має напис Grand № 3, або стріткару Niagara Falls, висідати на Grote St., а при 158 Germain St. є церква. Сходити ся будемо до The Genesee Hotel, Main and Genesee Sts., Buffalo, N. Y.

ЗАЯВА ПРЕЗИД. ВІЛСОНА В МЕКСИКАНСЬКІЙ СПРАВІ.

Найбільше актуальною справою американської політики є тепер справа Мексика. Від довгого часу старає ся американський уряд в приязний спосіб дипльоматичними средствами вплинути на успокоєнє умів воюючих против себе двох партій мексиканських, однак своїм становиском, яке заняв супроти сеї приязної інтервенції Злучених Держав провізоричний президент Мексика, ґенерал Гуерта, сю добру волю американського уряду доси у всім параліжував. Тепер має силу в Мексику сторонництво ґен. Гуерти, який в неконституційний спосіб дійшов до керми в державі. Не менше однак сильною є контрпартія Гуерти, яка за всяку ціну старає ся позбавити Гуерта власти в краю. Між сими двома сторонництвами веде ся завзята домова війна, яка не тільки спричинила цілковитий економічний занепад Мексика та сотворила нестерпиму політичну ситуацію, але грозить небезпекою для майна і житя чужинців, в першій мірі Американців, які мають в Мексику дуже широкі інтереси. Тому, що на всякі ради і жаданя американського уряду мексиканське правительство, а властиво президент Гуерта оставали доси глухими, американський президент Вілсон проголосив на засіданю палати послів дня 27. серпня офіціяльну заяву, з якої виходить, що американське правительство від своїх жадань не уступить, іменно щоби президент Мексика ґенерал Гуерта уступив зі свого теперішного становиска та щоби мексиканське правительство в найкоротшім часі розписало в краю конституційні вибори.

В присутности 300 членів американської палати репрезентантів та більшої части сенаторів виголосив през. Вілсон свою заяву в дуже урочистій формі, і в словах приязних, але дуже рішучих, вказав на програму, якої Американці будуть держати ся дотично розвязки мексиканського питаня. Вказавши на се, що Злучені Держави все приязно відносили ся до Мексика, що американському урядови зі зглядів політичних і економічних найбільше на сім залежить, щоби в Мексику запанував спокій і конституційний лад, дав през. Вілсон до пізнаня Мексиканцям, що американський уряд, за яким в сій справі стоять всі европейські великі держави, в разі конечности ужиє супроти Мексика оружної сили. На разі візвав през. Вілсон всіх Американців, щоби опустили Мексико, роблячи теперішний мексиканський уряд відвічальним за всякі шкоди, які Американці з причини несупокоїв в Мексику понесли би, та проголосив заборону вивозити з Америки до Мексика оружіє і всякі воєнні припаси. Ся заява президента Вілсона се послідний дипльоматичний крок Америки в мексиканській справі. Коли отже ґенерал Гуерта не рішить ся виконати волю Америки, наступить зі сторони Америки воєнна акція.

ПОЖАР НА КОРАБЛИ.

В ночи дня 28. м. м. вибух на німецькім кораблі „Імператор", який щойно того дня прибув з Гамбурґа до Ню Йорку, пожар в передїлї машин. Огонь удало ся скоро вгасити, не обійшло ся однак без жертв в людях. Згинув один з офіцирів сего корабля, а палач від машин відніс дуже тяжкі упкодженя.

ЗАОСТРЕНЄ ЕМІҐРАЦІЙН. ПРИПИСІВ.

Ґенеральний комісар іміґраційного департаменту в Вашінґтонї, Камінеті, видав нові заострюючі приписи, яких мають придержувати ся в будучности американські іміґраційні власти. Довідавши ся, що богато іміґрантів, прибуваючих до Злучених Держав, головно через корабельні компанії в Бельґії і Росії, є заасекуровані на случай завернення з Америки, — припоручив ґенеральний комісар, щоби в будучности іміґраційні урядники випитували кождого еміґранта, чи перед виїздом з Европи заасекурував ся від недопущеня до Америки. Всіх заасекурованих мають безглядно завертати назад, бо в сего рода асекурації американський іміґраційний уряд добачує можливість стяганя робітників до Америки через зорґанізовану аґітацію, що противить ся американським законам.

Друге заостренє супроти іміґрантів дасть ся прибуваючим до Америки більше відчути. Наколи член якоїсь родини, що прибула до Америки, був хорий, або задля фізичної вади не мож його було пропустити до Америки, — практикували еміґраційні власти до тепер в сей спосіб, що поручували одному тільки членови родини з хорим вертати назад, а решту пропускали. Від тепер на припорученє ґенерального комісаря в випадку слабости одного члена мають завертати назад домів цілу родину.

СТРАШНИЙ МОРД В ВАСИЛІЯНСЬКІМ МОНАСТИРИ В ЗОЛОЧОВІ.

Телеґрафічна депеша, надана дня 29. серпня у Відни, доносить: Жертвою страшного морду впав ігумен василіянського монастиря в Золочові, о. Косак. В ночи напала на згаданий монастир, який стоїть в далекім віддаленю за містом, ціла банда опришків і в бестіяльський спосіб замордувала ігумена о. Косака, що в цілій околиці уходив за дуже заможного чоловіка. Морду свого доконали опришки різницьким ножем; ціле тіло забитого ігумена було покрите безлічю ран. Слідство виказало, що злочинці забрали більшу суму гроший в готівці, а крім того цінні napери. Сестрінця ігумена, якого підозрівають, що уплянував цілий напад на монастир, жандармерія вже арештувала.

СПІР О АДРІЯНОПІЛЬ.

По укінченю війни союза балканських держав проти Туреччини, турецький уряд згодив ся на мирній конференції в Лондоні відступити Болгарії між иншим також місто Адріянопіль. Вибухла друга балканська війна, в якій недавні союзники Серби, Греки і Чорногорці виступили проти Болгар, а вкінци також і Румунія чинно до сеї війни вмішала ся та вислала проти Болгарії 300 тисячну армію. Болгарія занята тяжкою борбою з своїми численними противниками, не була в можности оборонити своїх границь від сторони Туреччини, яка користаючи з сего заняла своїми військами відступлений щойно Болгарам Адріянопіль. В той спосіб се місто, при якого здобутю поплили ріки болгарської крови і згинув цьвіт болгарської молодіжи, опинило ся знова в руках Турків. Вправді конференція в Букарешті, якою закінчила ся друга балканська війна, присудила Адріянопіль Болгарам і візвала турецький уряд, щоби в найкоротшім часі виофав з Адріянополя свої війська, — однак Туреччина не хоче присуду европейських держав слухати. Свій опір мотивують Турки сим, що Адріянопіль, як перша столиця Туреччини, є для кождого Турка містом сьвятим, отже ніяке турецьке правительство не може поступити проти загальної волі турецького народа, щоби се місто віддати в руки християнської держави; а відтак, що тільки Адріянопіль, як одинока сильна твердиня Туреччини, є в змозї удержати Турків в посїданю сих земель в Европі, які їм еще остали ся.

В такім стані річний справа посїданя Адріянополя остаєть ся не покінчена, і є три можливі дороги, які могуть рішити про остаточну судьбу Адріянополя.

Перший, найльоґічнійший спосіб був би сей, що Болгарія, покликуючи ся на присуд европейських держав, могла би силою виперти Турків з Адріянополя. Се одначе на разі виключаєть ся, бо Болгарія не є тепер в силі вести на власну руку війну з Туреччиною, а ніяка европейська держава не має охоти запускати ся в борбу з Турками в інтересї Болгарії.

Друга можливість була би така, що Турки, користаючи з хвилевої своєї переваги над Болгарами, могли би зажадати від болгарського уряду, щоби згодов ся на зміну присуду лондонської і букарештенської конференції в той спосіб, що Адріянополь має позістати при Туреччині. На се очевидно болгарський уряд не згодив би ся, тоді Туреччина виповіла би Болгарії формальну війну. На сей крок може Туреччина й рішилаб ся, однак боїть ся Росії, яка вже дала порозуміти Туркам, що єслиби вони важили ся виповісти війну Болгарії, Росія сейчас, не оглядаючи ся ні накого, заатакує Турків на їх власній земли.

Остає еще третя посередна дорога, іменно обопільне порозуминє в мирній дорозї між Туреччиною а Болгарією. Як доносять послідні вісти в тій справі, то Туреччина вибрала сю послідну дорогу і приступила з болгарським урядом до безпосередних переговорів, щоби за данєм відповідного відшкодованя, Болгарія зрекла ся в користь Туреччини міста Адріянополя з околицею. Від сего отже, чи болгарський нарід згодить ся добровільно відступити Туркам місто Адріянопіль, задля якого поніс стільки жертв, зглядно, чи Туреччина згодила би ся дати з свого посїданя велику часть своїх земель, які Болгарія, як відповідне відшкодованє за Адріянопіль безперечно від Турків зажадала би, — буде завнсїти дальший мир на Балканї.

НАШИМ БРАТЯМ В КАНАДІ В ОТУХУ.

Цілі шпальти послідних чисел всїх українських ґазет в Канаді є переповнені огірченєм і тяжкими закидами проти провінціонального альбертійського правительства в Канаді, яке з цілою безглядностю виступило з проєктами, змірюючими до з'анґлійщеня українського населеня в Канаді.

В провінції Альберта, в якій русько-українські кольоністи становлять подавляючу більшість населеня, є тепер при державній кермі ліберальна партія, яка тільки завдяки попертю Русинів дійшла до впливів в краю. Головним стовпом сеї партії є мінїстер просьвіти Бойл, який тепер, дійшовши до власти, показав наpaз свою барву загорілого анґліканізатора-шовініста, та до спілки з своїм помічником Флеґером накинув ся на українські народні школи.

Переступаючи постанови канадійської конституції та основних законів, сей мінїстер без оправданої причини усуває з руських шкіл дотеперішних учителів Українців, а на їх місце установляє учителів Анґлійців, які одного слова не знають по руськи. Тому, що Українці цілком слушно не хотять піддати ся тим неправним зарядженям мінїстра, і дітий до школи, де сидить анґлійський учитель, не посилають, ціла ліберальна анґлійська преса провінції Альберта з едмонтонськими головними ґазетами „Болєтін" і „Кепітал" на чолї, бє на алярм в великий дзвін та взиває альбертійське правительство, щоби воно з цілою рішучістю при ужитю найбільше строгих средств закона змусило упертих „Ґалїшенів", як згірдливо називає Русинів, до послуху і респектованя заряджень мінїстра. При сїм цілком отверто виражає ся шовіністична преса, що Русини живучи на анґлійській земли, мусять виховувати свої діти в анґлійськім дусї та забути про старий край. Иншими словами сказавши, хочуть ті „лїберальні" нанове, щоби вже найблизше руське поколїнє стало корінними, правдивими Анґлїйцями.

На се під жадним зглядом і ніколи не могуть згодити ся канадійські Русини-Українці. Не могуть допустити до сего, щоби з руських народних шкіл правительство усунуло руських учителїв, бо тільки свій учитель зможе виховати руські діти в руськім дусї. Не могуть допустити, щоби ворожий Русинам уряд вирвав з їх рук і з під їх впливів народне шкільництво, бо є знаною річию, що яка школа, таке будуче поколїнє, та що школа, в якій вчили би руські діти тільки по анґлійськи, була би спосібна лиш до скорого анґлійщеня руських дітий та до відчужуваня їх від всего руського. Вкінци не могуть канадійські Русини позволити на се, щоби канадійський уряд заряджував проти них якісь виїмкові постанови, яких канадійська конституція зовсім не знає.

Русини в Канаді становлять культурний елємент, о чім дуже добре знає канадійський уряд, який сам часто при всяких нагодах підносив велику вартість для Канади руського переселенця-кольоніста. Тож в тій самій мірі, що Анґлійці або Французи є Русини-Українці управнені до покористуваня всїми правами свободолюбивої канадійської конституції, яка кождому народови забезпечує його народний розвій.

Тож і Русини-Українці Злучених Держав, які всї без виїмків солідаризують ся з шляхотною борбою наших Братів в Канаді в сїй важній, засадничій народній справі вірять, що канадійським Українцям удасть ся не тільки хвилево ударемнити напади анґліканізаторів-шовіністів на наші народні школи, але що ся борба дасть товчок до остаточного політичного зорґанізованя Русинів-Українців в Канаді.

ЗРІСТ ЗАГРАНИЧНОЇ ТОРГОВЛІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Після звіту оголошеного депратаментом торговлї, вивіз американських товарів досягнув в місяцю липню небувалої доси висоти, та о 11 міліонів долярів перевисшив американський вивіз з липня минувшого року. В протягу 12 послідних місяців, від кінця липня числячи, вивіз американських товарів за границю перевисшив вартість вивезених з Америки продуктів в передпослідним статистичнім роцї о суму 252 міліонів долярів. З сих чисел видко, що американська продукція переживає тепер часи незвичайно корисного для себе розвою.

Конґрес для шкільної гиґієни. (1)

Дня 31 м. м. скінчив свої наради в Бофало, Н. Й., четвертий міжнародний конґрес для шкільної гиґієни і новочасних шкільних уладжень. Майже всї цивілізовані держави брали через своїх офіціяльних представників участь в сїм конґресі. Конґрес ухвалив богато важних постанов дотично шкільної гиґієни та новочасних, поступових вимог шкільного вихованя дітий.

C197

ЯКЕ В АМЕРИЦІ ПРОДАЮТЬ МЯСО.

Після американських приписів є дозволено переховувати в специяльних маґазинах-ледівнях волове мясо 4 місяці, вепрове і теляче мясо найдовше 6 місяців, а яйця через 5 місяців. В як сьвіжім стані однак купує ся звичайно по американських сторах сї артикули поживи, може послужити доказом се, що минувшого тижня сконфіскували міські власти в одній ледівні в Філядельфії, Па., сто тисяч фунтів мяса і яєць, які від 7 літ там переховувано і спродавано по міських склепах. Власти сподіють ся єще в більше маґазинах знайти такі старі запаси мяса.

ДОПИСИ.

З Millville, N. J.

Вже від довшого часу не було з нашої місцевости жадної дописи в „Свободі", та здавалось би, що ми вже тут заснули, або душна атмосфера вдарила в світлий мозг на нас, тай нічого не робимо. Так воно зле не є, як дехто думає, бо у нас іде житє своїм звичайним порядком і народна робота робить ся, о скілько на се позволяють обставини.

Про місто Мілвіл розписуватись не буду, бо свого часу було воно вже описане в „Свободі"; згадаю тілько о тім, що наш нарід до того міста почав прибувати і осідати з початком минулого року, як зачалась тут руська кольонізація, про котру згадаю трохи обширнійше.

Через оголошеня в „Свободі" про мілвільскі фарми, зачав ся наш нарід більше интересувати тими фармами, прибувати сюди та закуповувати для себе таку скількість землі, на яку позволяли кождому його фінансові обставини. Приїзджали тут, як і тепер їдуть, біднійші і богатші та розкупили до тепер 6 секций. А що ті землі творять одну цілість тих закуплених фарм, як і тих, що їх дальше продає компанія, а закупивші переважно самі Русини, та компанія дарувала для Русинів 5 акрів землі під будову народних інституцій, як то вже свого часу було писано у „Свободі".

В справі тої власности, дарованої нам компанією, тутешні фармері скликали в цьвітни с. р. мітинґ і вибрали на тім мітинґу 9 тростісів, котрі мають тут свої реальности. А що на самих тростісів корт не міг видати „дід", так вибрані тростісі тої землі заснували товариство, яке дарованау землю отримало під власний заряд.

Дня 10. серпня с. р. зібрали ся тростісі тої землі і богато місцевих та позамісцевих властителів фарм на спільну нараду. Перед мітинґом о год. 1. пополудни удали ся всї присутні фармері враз з своїми родинами на одну фарму і там всї разом фотографували ся. О год. 2-гій пополудни розпочав ся мітинґ, який тревав до 7 год. вечером. На тім мітинґу були присутні і представителі компанії разом з президентом тоїж, п. Cramer-ом.

Мітинґ отворив красною промовою редактор „Свободи" п. О. Стеткевич, а по тій промові вручив п. Стеткевичови п. Ф. Б. Рудзїнський стейтовий „чартер" сего товариства, котре тут заснувалось під назвою „Руське Національно-Горожанське Стоваришенє" (Ruthenian National Civic Association) з осідком в Millville, N. J. П. Стеткевич перевів всї точки сего чартеру з анґлійського на руське і пояснив докладно, яку ціль, значінє і задачу має се товариство, та що сему товариству вільно, а чого не вільно робити. Відтак представив п. Стеткевич всїм присутним, що новоосноване товариство мусить мати свій уряд, вибраний з тих тростісів, котрі чартер підписали, а сей уряд є важний на цілий рік, та має складати ся з предсїдателя, заст. предс., касієра і секретаря.

Перший просив о голос в тій справі п. В. Морозович та представив присутним, що нам не треба вибирати головних урядників сего товариства, бо ми вибрали тростісів, а що мались[illegible]мо і маємо до тих тростісів повне довірє, так нехай потрібний уряд виберуть тростісі самі межи собою. На сей внесок всї присутні одноголосно згодили ся.

На урядників зістали вибрані: п. С. Ядловський предсїдателем, п. В. Матолич заст. предсїдателя, п. П. Стрільчук касієром, а п. П. Процишин секретаром. По виборі всї урядники заняли свої місця і почала ся основна дебата над значінєм заложеного товариства. П. предс. Ядловський провадив мітинґ на загальне вдоволенє всїх присутних і вияснив основно параґрафи того чартеру та важнійших 7 точок. Всїх точок неможливо тут описувати, щоб не забирати за богато місця в „Свободі". Зазначу лише, що справи були дуже важні і пожиточні не тілько для нас, замешкалих в Мілвіл, але для всїх американських Русинів, а забирали голос в тій справі: пп. Рудзїнський, Савка, Матолич, Стеткевич і всї присутні, котрі дбають про ширший розвій нашого народу.

Позаяк дарована компанією земля знаходить ся в такім місци, де всїм є добрий і вигідний приступ, бо компанія купила одну дорогу, що лучить ся з головним шляхом до сусїдного міста Бриджтону, а притім лежить при головній улици Тараса Шевченка, тому то всї, не тілько фармері але і міські робітники, будуть користати з тої землі, як на ній товариство що вибудує.

Позаяк минулого року приїхало тут кількох біднійших людий, що закупили фарми, а не мали досить гроша на перші господарські потреби, то п. Ядловський порадив заложити відповідну спілку, до якої всї тутешні фармері мали би пристати і собі взаїмно помагати.

Довшу бесіду виголосив п. В. Матолич, котрий вияснив присутних, що він яко Русин, хотяй сам до компанії належить, дбає і буде дбати про добро і розвій нашої кольонії. Щоби тілько єдність і згода панували межи нашими людьми, то п. Матолич і п. Рудзїнський будуть старати ся еще щось більше дістати від компанії для наших людий. За їх то старанєм дістала ся нам та земля, а до того поробила компанія улиці коштом $500.00.

На внесенє п. Савки ухвалено вислати в імени новозаложеного товариства письменну подяку до European Colonization Co. в Філядельфії.

В справі народної праці у новозаснованім товаристві, і взагалі в справі дальшого розвою нашої руської кольонії говорили богато пп. Стеткевич і Ядловський, а крім них ще й инші люди. Наконець вділові зложили на початковий розвій сего товариства $52.50.

Позаяк згадане товариство не має еще свого власного приміщеня, тому всякі справи приналежні до того тов-а мають відбувати ся в домі п. П. Стрільчука, 22 Sharp Str., Millville, N. J. Се має тревати на протяг одного року, зглядно доти, доки тов-о не буде мати свого власного кутика.

Вибрано рівнож статутову комісію з 3 членів, а то: пп. Угорчака, Савку і Стеткевича.

По довгих ріжнородних нарадах, внесках і резолюціях, п. С. Ядловський красною, горячою і довгою промовою загрів всїх до спільної праці, та желаючи своїм сусїдам скорого і доброго дорібку, замкнув серед оплесків присутних сей намятливий для нас мітинґ.

Наконець напишу і то, що помежи нашими Русинами, єсли їх вже є більше в якій місцевости, повстають зараз ріжнородні партії. У нас на щастє еще таких партий нема, а єсли і хто думає про яку, то так лише тихцем, задля своєї власної користи... Тож здаєть ся, що у нас панувати-ме єдність, любов і згода, а ніхто не буде робити ніколи жадних роздорів, бо роздори ніколи до доброї і спільної мети не довели та не доведуть. По всяких роздорах приходять звичайно великі непорозуміня, а непорозуміня відтручують від народної роботи нераз і найщирійших людий.

Тож берім ся до спільної праці, до науки і просьвіти, та поступім так, як нас научав 14. серпня с. р. делеґат „Просьвітної Комісії", п. Д. Андрейко, про що вже другим разом напишу.

Василь Морозович.

З New York, N. Y.

Комітет „Рідної Школи" в Ню Йорку, як було вже оголошено в попередних числах „Свободи", скликав був на день 26. м. м. збори в цїли докладного обговореня справи заснованя в Ню Йорку з початком біжучого місяця висшої школи для молодіжи. Збори ті відбулись в гали парохіяльній при 7-мій улици, при співучасти поверх 60 громадян тутешних і дооколичних і то переважно молодіжи. Головою тих зборів вибрано п. Кисіля, котрий покликав на секретаря п. І. Дзьомбу.

По рефераті секретаря К. Р. Ш. п. Кнїгиницького і по довшій дискусії, в котрій брала участь значнійша часть зібраних, збори одобрили замір К. Р. Ш. заснованя такої школи найдальше в протягу 3 тижнів, а іменно курсу мови анґлійської, аритметики, альґебри і ґеометрії. Ухвалено дальше, що виклади мають відбувати ся вечерами по дві годині — три або чотири рази в тижни. Ученики мають платити 25 центів вписового і по 10 центів за кожду годину викладів. Єсли би ті оплати не вистарчали на покритє платнї професорів, евентуально винайму відповідної салї і инших з тим получених видатків, то недобір має покривати К. Р. Ш. Відповідну салю шкільну має винайматись у котріїсь з поблизьких шкіл.

Зараз на тих зборах вписалось на той курс 15 учеників, а то 11 з Ню Йорку, 1 з Байон, 2 з Джерзи Сіти, а 1 з Бруклина.

К. Р. Ш. на мітинґу з дня 28 м. м. затвердив і приняв в цілости ухвали повисших зборів і припоручив о. Підгорецькому, п. Корнатови і п. Кнїгиницькому вишукати в як найкоротшім часї відповідну салю, заключити умову з учителями, установити в порозуміню з учителями і учениками поділ години, одним словом — впровадити сї виклади найдальше до половини вересня с. р. в житє.

Вписи на ті виклади приймає дальше секретар К. Р. Ш. в Ню Йорку п. Вол. Кнїгиницький в офісї 30 Е. 7-ма улиця, щоденно від год. 9. рано до год. 9 вечером, і уділяє також інтересованим всяких пояснень в тій справі.

Перший отже крок в тій так важній і пекучій справі вже зроблений! Від попертя матеріяльного зі сторони загалу нашої тутешної громади, а в першій мірі від нашої тутешної і дооколичної молодіжи, котра повинна скористати з тої нагоди придбаня собі відомостий так кождому з нас тут потрібних і котрі дадуть їй можність вступленя до ріжних тутешних фахових і технїчних шкіл американських — залежатиме, чи школа та сповнить свою задачу.

Молодіже нюйорська і дооколична! Не теряй часу і вписуй ся громадно на ті виклади. Дай доказ, що розумієш вагу такої школи і свій власний інтерес! Що до нас належало, ми вже зробили, а дальша судьба тої школи лежить тепер в Твоїх, Молодіже, руках.

Виділ К. Р. Ш. в Ню Йорку.

З Flat River, Mo.

Спішу подїлити ся з читачами „Свободи" вісткою, що в нашій околиці, де знаходить ся богато оловяних майн, іменно в місцевостях: Десплодж, Ст. Франшес, Лідвуд, Озебер, Бон Терре і Флет Рівер в стейтї Міссурі — вибухнув між робітниками загальний страйк і тревае доси.

В згаданих місцевостях працює від довшого часу також богато наших руських робітників.

Пересїчна платня по оловяних майнах тут мала, бо в послїдних 7 місяцях платили робітникови найбільше $2.25 за вісїм годин тяжкої, для людського здоровля дуже шкідливої праці по оловяних копальнях. На домір злого тутешні копальнї знова знизили в послїдних часах денну пейду до $1.70. Се дуже огірчило робітників, які злучивши ся і зорґанізувавши ся в одноцїльну унію, зажадали від компаній узнаня унії як репрезентантки робітників зглядом компаній, та підвисшеня робітникам платнї о 50 центів денно. Компанії на се не згодили ся, тому унія піддала під загальне голосованє всїх робітників питанє, чи має ся розпочати загальний страйк. Всї робітники осьвідчили ся за страйком, який розпочали дня 16 серпня і до сего часу праця у всїх оловяних майнах застановлена. Для компаній повстала з сего страйку великанська шкода, бо більшість копалень заляла вода; навіть при помпах нема кому працювати. Компанії годили ся вже на підвисшенє платнї о 20 центів денно, однак робітники такої незначної підвишки не хотїли приняти. Тож страйк тревае дальше, а коли скінчить ся, — трудно предвидїти.

Повідомляючи читачів „Свободи" про сей страйк, перестерігаю наших земляків, щоби ніхто не важив ся їхати туди за роботою, бо кождий „скеб" наразив би ся тілько на прикрости і страту гроший.

Скоро тілько страйк закінчить ся, опишу все докладно в „Свободі".

Іван Якимів,
член Р. Н. Союза.

Похорон української письменниці в російській державі.

(Вражіня з похорону Лесї Українки).

Київ, 9. серпня 1913.

Сірою громадою в повнім мовчаню йде за труною українська інтелїґенція. Іде вулицями великого міста, загубивши ся серед камяних кольосів. Столицею своєю йде, серцем України, на „нашій не своїй землї"... Так мов би гурт переселенців десь у чужім краю спішненько ховав свого нещасного побратима, з котрим от заїхалось у чужу чужину, за широкі моря, за високі гори.

Поліції багато. І кінної й пішої. Певно якогось могутнього войовника-ворога ховають. Довго бороли ся з ним, нарешті побідили і убили, але страшно й мертвого. Ануж устане, гнївний і могутний, ануж не знати звідки візьме зброю й знова почне бій! Ні, лїпше забезпечити ся загодї й окружити ненависну труну військом поліцейським. Отже йдуть коло труни люди з шаблями, револьверами, затягають вузди коням, держать нагаї на поготові. А в трунї — труп женщини, а не войовника. Женщини, що не вдержала би в обезсиленій хоробою руці нічого окрім пера — алеж бо се перо було певне страшнійше меча, коли навіть на труна узброїли ся.

Вінків багато, але нести їх в руках не вільно. Так, є таке слово „невільно". В устах поліцейського воно звучить ще красше: „нельзя"! Тож от „нельзя" нести вінків у руках, „нельзя" нести у руках навіть китиці цьвітів. Бо се буде виглядати на якесь масове висловленє співчутя, на якусь урочистість процесії, а „поліцейський" ідеал українських похоронів — булоб зволікти покійника в собачій будці на сьмітник і закопати скоренько на зорі.

Хтось пробує нести вінок кілька кроків, але в туж мить процесію бігом пересїкає, штовхаючи близьких, поліцейський і грубим рухом майже вириває вінок з рук. А у тих, хто се бачить, таке вражінє, мов би хтось чужий підбіг і плюнув у лице.

І ще сумнійшим повіяло духом над сірою громадкою, і ще низше попустили ся усї голови, ще чорнійшою стала кров, що накипає на серці.

Хтось уступає в процесію з новим вінком, а на вінку червона лента. Мобілїзуєть ся майже вся присутна поліція — і крамольну ленту здирають тут же, а вінок вішають десь до гори ногами, обскубаний і голий. На просьбу родичів віддати ленту на намятку, пристав говорить: „получітє в участкє".

І ще низше спускають ся всї очи у діл, мов би й дивити ся уже нікуди не можна, як тільки в сїрий пісок брудної дороги.

Молодь пробує засьпівати „Сьвятий Боже" — і в туж хвилю виростають там поліцаї й кричать: „нельзя"! Замовкла на пів слові православна молитва. Урвавшись ще виснуть трохи в повітрю покалїчені звуки й гаснуть зовсім. А серед процесії у шапках ідуть поліцейські і поміж непокритими з пошани головами, неначе „цолунтоф" (півквартівка) на церкві, чванливо синїють то там то там „формелныя фуражки".

Кладовище. Процесія стає, бо вхід до місця вічного спокою загороджений поліцією. Вона фільтрує тих, хто хотів би віддати „послїдне цїлованіє". Якими законами руководить ся — Бог її сьвятий знає, та на кладовище не були допущені три чверти всїх присутних. Коли загородили дорогу, якийсь пристав крикливо грозить товпі.

З тих, хто був пропущений на кладовище, може лише двайцята часть була допущена до гробу — решта не попала. Ніякі протести й заяви не могли помогти. От і муж покійної теж остав ся за бортом і його не пустила поліція в огорожу.

Появляють ся й попи для панахиди. Складаєть ся імпровізований хор, якийсь студент вилїз трошка висше, диріґує, а до нього вже підходить околодочний надзиратель і питаєть ся, яке його прізвище, аби записати. Доокола шмотають ся шпіони і розпитують кождого наївного Українця про всїх, хто лише чимось виділив ся, хоча би лиш фізіономією — і нотують собі у книжочках.

„Вічная память"... Але коли хтось із товпи затяг було її на инший мотив — аж здрігнув ся найблизший поліцай. Напружив ся, очи дивлять ся по соколиному — от пійме якусь крамолу! Але, вслухавши ся, зівяв, бо то таки „вічная память"...

Прибув сам поліцмайстер. „Чтоб мнє нікакіх прамов не било!" — і не було їх. Тільки вічную намять сьпівали й сьпівали, але й на се крикнув пристав: „давольно уже". І замовкли.

Дївчина якась просить позволеня самій власноручно покласти китицю цьвітів на могилу — „нельзя"... І підійти до могили, уклонити ся їй чолом низько до землї, за труд, за віщі слова, за сьвященні дари — „нельзя". „Нельзя" почувати, „нельзя" проявити хоч в колїнопреклоненію свій тихий сум і горе — „нельзя".

А потім почав ся „разгон публ[illegible]" Буквальний розгон. Панночок, жен[illegible] штовхали в спину, кричали „провал[illegible]вай, провалівай пока цела". Ставши [illegible]чиюсь могилу, поліцейський чин заглядав через голови до оградки, де в глубокім мовчаню прибита горем стояла рідня покійної, бажаючи ще хоч хвилю побути коло дорогої могили — говорив: „Да что ані там — до вечора что-ли будуть толочь ся!"

І крикнуть хотїло ся: „Та чи ви люди, чи зьвірі? Во імя якого-ж проклятого прінціпа топчете ся ногами по найсьвятійшому, що є в души людській? Та невже ваш гидкий обовязок простягаєть ся аж так далеко, щоби знущати ся над горем, над масєстатом смерти?"

Безсоромна брутальність, яку проявила київська поліція під командою „самого" ґен. Скалона на похоронах української поетки, кладе пятно сорому на всю російську самодержавну імперію. Так поводять ся не державні функціонарі, а хиба озьвірілі дикарі.

І дієть ся саме се в столици України, де стоїть намятник Богдана, що віддав Москалеви нашу рідну країну.

Се нікчемна наруга над знесиленими.

Се важка образа цїлого українського народа, на яку він не може остати довжним відповіди. — **Х.**

Передрук з „Діла".

Лесї Українцї.

На крилах смерти.

„На крилах пісень" — так зветь ся книжка поезій Лесї Українки.

А я назвав би ту книжку, в яку списати слід всю суму житя і творчости помершої поетки, так:

„На крилах смерти — з піснею в устах".

Та. й як же його инакше назвати творчість і житє людини, що цїлий свій вік, такий недовгий і такий кипучий, знала і бачила, як повільно, день за днем, умирає її тіло, сточене неулїчимою недугою.

Тіло вмирає, а дух горить. Тіло гине, а душа не хоче могили!...

Тоді зриває, бунтом з глибини творчого духа встає героїчне завзятє:

Пісню житя сьпівати на крилах смерти. Славу живому духови людини сьпівати з уст на смерть засуджених.

Ave vita! morituri te salutant! Живи житє! ті, що мають вмерти, тебе витають!

І пісня невмірущого духа Лесї Українки сьпівала ввесь час гими усьому живому...

„Буду сьпівати, геть думи сумні!"

Сей гимн перемоги живого духа над смертним тілом різко проходить через усї її твори і робить тепер для нас, прозою житя заїдених і знесилених, могилу Лесї Українки намятником рішучої боротьби сьвіта з пітьмою, житя з смертю.

В огнї такої боротьби, прочуваючи мабуть свій скорий конець, наша поетка так богато писала останнїми часами, що треба було тільки дивувати ся великому запасови творчої сили, яка жила в кволому тілї.

Стоїчно, сьміливо глянути в очи смерти і згоріти в творчому огнї — се рідкий в наші сїрі днї героїзм.

„На крилах смерти — з піснею в устах!"

Л. Чулий.

КАЛЄНДАР.

ВЕРЕСЕНЬ.

Чис.	Дни	Руські сьвята
4	Четвер	Агатоніка
5	Пятн.	Ірися
6	Субота	Евгиха свмуч.
7	Неділя	12. Тита, Варт.
8	Понед.	15. Адріян., Нат.
9	Вівтор.	Пімена преп.
10	Середа	Авг. Мойсея

НОВИНКИ.

Польщенє міст в Галичині.

По містах Галичини починаєть ся борба між польським і жидівським елєментом на добре. Українці — на жаль — не беруть ще в тій акції майже ніякої участи, а то через брак міщанських організацій. Про те ми вже не раз згадували і невно ще много разів прийдеть ся те порушити. Живійша борба занапувала останними часами в Новім Санчи. Польонїзацію міста ширить там „комітет оборони народової" і в першій лінії стремить до того, щоби Жидам — особливо тим, що не є сторонниками асиміляції, відобрати торговлю та промисл. Жиди поставили ся до польонізаційної акції остро і вдачно реагують під проводом д-ра Кербля. Яке є поступованє Поляків в тім місті, свідчить найкрасше факт, що др. Кербель був принєволений против двох польських кстендзів зробити карні донесеня до суду. Найвисша пора, щоби також Українці не були рівнодушними на польонізаційну акцію по містах, а приступили до крінкої контракції та самооборони.

Нове старосто в Галичині.

Часописи „доносять", що вже остаточно порішено утворити нове старосто в Галичи з днем 1 січня 1914 року. Сю справу лучать зі справою нових фортифікацій в Галичині.

Четверта кляса на австрійських зелїзницях.

Станиславівська дирекція зелїзниць одержала припоручене з міністерства зелїзниць, щоби висказала свій погляд в справі заведеня на австрійських зелїзницях IV. кляси на взір Прусії. Відповідь станиславівської дирекції має бути прихильна тій справі.

Гостина Галичан у Київі.

Про гостину Галичан у Київі пишуть з Київа: Нас прибуло на виставку і на кооперативний зїзд 27 Галичан, між тими 8 жінок. Зараз по приїзді у Київ ми зібрали ся в тов-і „Родина", де за приводом проф. В. Шухевича спомянули ми память недавно покійної Лесі Українки; осібна делєгація зложила опісля занву співчутя Ользї Косачевій, матери пок. Лесі. Вечером були ми в театрі Садовського, що грає тепер в городськім театрі у царськім саду; давали знаку і у нас комедію „Хазяїн"; титулову ролю віддавав сам Садовський, а другу не менше первоодрядну грав з великим успіхом наш земляк, Сев. Паньківський; публики зібрало ся чимало, хоч тутешні Українці ще не повернули із сіл. — Другого дня, в середу, оглянули ми Софійський Собор і Михайлівський, а опісля пішли в цілім гурті на Байкове кладовище. там зложили ми велику китицю і два вінки з живих квіток на могилу Лесі Українки як раз тої, коли сьвіжу ще могилу, вкриту безлічию квіток та вінків запала горячими сльозами тяжко скорблача мати покійниці. Опісля поклонились ми могилам: Антоновича, Старицького, Лисенка і Грінченка, ділячи ся ріжними спомимами про заслуги спочиваючих в тих могилах Українців; опри те відвідали ми і могилу нашого земляка Волод. Качали. Сполудня поспішили одні з нас, іменно учасники кооперат. зїзду до театру Дагмарова, де почали ся наради зїзду, а прочі наші Товаришні і Товаришки вибрали ся на виставку.

Взаїмність.

Російський штабовий полковник Ягенчи, якого за шпіонажу засуджено на півната року вязниці, нелідком цісарського помилування вийшов 14. м. м. на волю з львівських арештів. Рівночасно одержав свободу арештований в Росії австрійський офіцир п. Волях.

Карузо тратить голос.

Найбільший сучасний сьпівак оперовий Енріко Карузо, любимець американської публики, знаходить ся тепер в немалім переполоху, бо чує, що зачинає тратити голос, та що конець його незвичайної сьпівацької карієри вже близький. Недавно умисно їздив до Лондону, щоби дати оглянути своє горло найславнїйшому лікареви-спеціялістови, та засягнути його поради. Тепер перебуває Карузо на курації в Італії, де перед одним справоздавцем газет зрадив ся зі своїми обавами про свою дальшу сьпівацьку будучність.

Поступи з бездротним телєфоном.

В Німеччині роблять від довшого часу проби з бездротним телєфоном, котрі видають сьвітлі результати. До тепер мож було виразно переслати лише музичні кавалки і фонетично легкі слова, аж 12. м. м. зроблено добрий дослід в місті Навен, де зі стації переслано бездротним телєфоном розмову до Кольонї, Мецу, Відня і до Вільгельмсгафен. Проф. Канн, котрий у Відни відобрав телєфон, каже, що мимо перешкод з якоїсь англійської стації чути було у Відни зовсім докладно текст розмови, висланої з Навен. Замітне лише те, що лучше чути самозвуки. Рівнож і з Вільгельмсгафен доносять, що там чули ту саму розмову зовсім докладно. Припускають, що при ужитю сильнїйших машин мож буде розмовляти з Америкою.

Для добра людий.

Вальтер Пейдж, новий амбасадор Злучених Держав на англійськім дворі в Льондонї запросив на обід сер Едварда Грея, міністра заграничних справ і весь дипльоматичний сьвіт а крім сего визначних англійських політиків і журналістів. В запрошенях було сказано, що незвичайно приємну вістку подасть господар своїм гостям підчас обіду. І дійсно, коли подали страви а чарки наповнили шампаном, повстав Пейдж і підніс тост на честь одного Американця, котрий не хоче, щоби називати його по імени, а котрий зложив в англійськім банку сто мілїонів долярів на стипендії для вчених дослідників, лікарів і природників, щоби винайшли способи лічити тропікальні недуги та щоби винищити комахи і мікроби, котрі унеможливляють житє людий в тропікальних (горячих) краях. Американець сей руководив ся сим, що люди все більше множать ся і щораз більше є людий в лагідній стрефі, коли величезні области землї в тропічних сторонах, які можуть змістити в десятеро стільки людий, а насілдком ріжних мамах і мікробів, яким сприяє теплий клїмат, там така смертність, що ледви один на тисячу поборює сї трудности. Отже він жертвує свої гроші для учених, котрі вможливлять людям житє в сих горячих околицях.

Скажений пес покусав шiснайцять осіб.

Недавно привезли до Кракова до заведеня д-ра Буйвіда кількайцїть осіб покусаних скаженим псом. Жертви походять зі Сокали, де з кінцем липня появили ся два скажені пси, котрі перелякали цїле місто. Одного пса вдало ся зловити, другий дальше бігав по місті, кусаючи людий і худобу. За короткий час покусав шiснайцять людий, з яких 11 тяжко покалічених, головно дїтий, відвезено до краківського шпиталю.

Острійше приміненє імiграційних приписів у Канаді.

У послідних часах показують ся імiграційні канадійські власти більше рішучими у приміненю імiграційних приписів та старають ся приневолити також і корабельні компанії, щоби стисліше придержували ся тих же приписів. Кождий з імiгрантів мусить від тепер мати готівкою при собі при вступі на канадійську землю 25 долярів. Хто їх не має, сего сейчас депортують. По тій причині депортовано минулого тижня 125 імiгрантів майже переважно Русинів і Поляків, котрі кромі своїх пакунків не мали нічого більше при собі. Тепер отже корабельні агенти будуть мусїли справджувати при вйдаваню емігрантів на корабель, чи мають вони вимагану суму при собі, бо в противнім разі за каждого невідповідаючого приписам імiґранта буде платити корабельна компанія 509 долярів кари. Досі практикувалось також між імiґрантами, що прибувши до Канади а не маючи вимаганих грошей, телєграфували до родини або знакомих по гроші. Від тепер такі практики департамент заборонив раз на все.

Реформа каторги в Росії.

З Петербурга звіщають, що при виготовлюваню начерка реформи каторги розбирали справу зміни безречинецвої каторги на 35- літну. Ся зміна повстає з двох поглядів. По перше засудженого ожидає падія на вихід з каторги. Кромі сього особово кари повинна бути рівність для всіх, а при безречинецвій каторзі молоді злочинці мають значно більшу кару, чим старші, отже більше зрівноважені. Сю нерівність усуває установа про речинець 35-літної каторги. Безречинецва каторга лишаєть ся лише для злочинців, які поповнили страшний злочин вже в каторзі, або підчас утечі.

Проти других віддавань розведених матушок.

З приводу того, що в останний час бував між православним духовенством богато ишлобних розлук через зраду матушок, архієпископ херсонський Назарій підняв питанє про те, аби заборонити розлученим матушкам виходити вдруге замуж, бо се може, на гадку архієпископа, погано виливати на народню психіку. Архієпископ Назарій вказує, що на Сході навіть вдови сьвященників не мають права вдруге виходити замуж, „по хранить въ цѣломудріи свое вдовство".

Анекдота про Греків.

Є політична анекдота такого змісту. Представники всіх народів сьвіта зібрали ся на сусїдську гутірку. Очевидно, що се можливе лише в анекдоті. Розмова зійшла на тему, що котрий з них хотів би мати. Француз хотів мати жемчужин цілого сьвіта, Англієць всї кораблї воєнні і невоєнні, Німець гармати цілого сьвіта і т. д. Коли прийшла черга на Грека, сей по короткій надумі, чи може тому, що соромив ся сказати свою думку, чи може хотів, щоби його слова викликали більше вражінє, сказав: „Я хотів би, щоби ви всі померли, а я зістав вашим спадкоємцем".

Сила організації.

Кождий мусить дивувати ся тій взірцевій і сильній організації, яку мають соціяль-демократичні робітники по містах. Організація така, яка переводить страйки, удержує масу агітаторів і видає сотки газет, мусить мати очевидно на те все великі гроші. В 1910 р. зібрали соціял-дем. організації в Австрії 8 мілїонів 604 тисяч 177 корон, в 1911 році 9,191.346 К а в 1912 р. 9,969.832 К. Сї величезні суми беруть ся з дрібних датків всїх зорганїзованих робітників. Не всї робітники платять однаковий „партійний податок". Найбільше платять друкарі, бо пересічно на одного друкаря припадає на рік 100 кор. партийного податку. Металеві робітники платять по 22 К річного податку на організацію; рубачі платять по 27 К річно, урядники, занятї в робітничих організаціях, платять по 70 К товариського податку річно, літографи по 56 К, різники по 43 К і т. д. З тих гроший видає ся річно около 1 мілїони на запомоги для членів організації, більше як один мілїон на агітацію, на газети мілїон двіста тисяч, рента на иншi видатки. — З такими великими грішми можна розумієть ся утримати порядну організацію. Розуміють се робітники, що без гроша нема мови про боротьбу є средства до житя і о права, тому кождий з них радо кладе свою лепту для добра громади.

Для аматорів цьвітів.

Присмности, яку справляють цьвіти, стає на переконі се, що різані цьвіти дуже скоро вянуть, тратять красу і запах і треба їх викидати. Проти сего добре є солона вода. Щоби збільшити приємність, яку справляють цьвіти в кімнаті, заняли ся Фуртон і Дікоме дослідами, як би то удержати цьвіти найдовше сьвіжими. Переконали ся, що на основі прав предіставання чиста вода до сего не надаєть ся, зате дуже добре до сего є розчин цукру, але ріжного для ріжних цьвітів згущеня. І так для огородових гвоздиків найвідповіднійшим є 15 прц. розчин цукру, для рож розчин два рази слабший, себто 7 і пів прц.; для тулїпанів відповідного розчину ще не найшли, для турецького бозу найвідповіднїйший є 12 прц. розчину цукру з додатком 1 сотної части мангановото сїрчаку. Дослідами названих Французів заняла ся в практиці посьвідна огородича стація в Злучених Державах.

Граф, майор і детектив, або американське обманьство.

Кенсінгіда, яку завів у сьвіт берлінський швець Фойгт, находить численних наслідувачів не лиш в Европі, але і в Америці. От що недавно лучило ся в Ню Йорку. До першорядного ювілєра зайшов гарно поводно елєгантний пан. Відкланювши ся легко кланяючому ся в низ купцеви, казав собі показати дорогоцінне камінє. Вибрав одну штуку і вже платив за неї 25,000 долярів, коли в тім увійшов до склепу майор гєнерального штабу. Майор запримітивши в склепі пана, сердечно з ним звитав ся і раз-враз називав „паном графом". Коли майор оглянув предмет, який купив пан граф, сказав обурений до ювілєра: „Але-ж пане, як можна щось подібного продавати. Покажіть пану графови найдорожший камінь, який маєте на складі". Ювілєр дуже тим утішив ся, виняв дорогі брилянти, дав їх графові і зажадав 50.000 долярів. Граф не мав стільки гроший при собі. Забрав отже скринючку з камінями, штабового офіцира, котрий заного заручив, лишив в склепі, а сам поїхав по ренту гроший. Минали години, а граф гроший не присилав. Ювілєр почав нетерпеливити ся, а офіцир був також неспокійний. Врешті офіцир заявив, що піде до графа подивити ся, що стало ся. Ювілєр не хотів на те згодити ся. Між обома почала сунеречка, а що двері були відчинені, зачув її відбуваючий службу вахмайстер поліції і війшов до склепу. Оба рожказали поліційному урядникови, що стало ся. Репрезентант власти казав собі показати тих 25.000 долярів. Купець показав, а вахмайстер заявив з найбільшим спокоєм, що гроші є фальшиві. Купець, котрий радше надіяв ся вибуху бомби чим подібної комедії, впав омлїлий на фотель. Вахмайстер забрав гроші, як „доказ злочину", прикликав дорожку і завив офіцира, що бере його з собою на поліцію, а купцеви казав во успокоєно за годину явити ся на поліції. Коли в означенім часї ювілєр прибув на поліцію, показало ся, що впав жертвою банди обманців. По „графі", „майорі" та „поліциянтови" не було ані слїду.

Темнота.

У селянина села Агагирки тамбовської губернії, А. Титова, заслаб десятилїтний син. Титов прикликав знахорку із татарського повіту, котра прибула до хорого над вечір, коли приїхали з базару иньї сусїди Титова. Довідавши ся, що якась баба гоїть сина травами та шептанєм, подумали, що вона чарівниця і рішили вбити її. Зійшли ся вони в хату Титова і почали мучити її: вирвали косу, викололи очи, били кулаками, топтали ногами, шпигали, кололи і потім вбили. Озьвірівши, вони хотіли вбити і Титова, та той втік. Тоді вони побили до несьвідомости його жінку і кинули на улицю хорого хлопця.

Скандалічна подія серед українських соціял-демократів у Вінніпегу.

Кому з нас незвісні українські соціялістичні крикуни у Вінніпеґу, що на ньім не лишать і сухої нитки, кождому вірчинають якусь латку, кождому відбирають честь і добру славу. Нікого нема чесного на сьвіті, ніхто не працює для якоїсь вискої ідеї крім них. Та між ними не все так гарне, як на око представляєсь. А що дотичить їх провідників, то серед них стільки бруду і негідного поведеня, що аж дивним стає, що-ті люди мають сьмілість показуватись між чесними людьми. Усїм нам звісний соціялістичний крикун і пероба Жулинець, що то на вічах взивав „бити в них" усїх несоціял-демократів. Та тепер показує ся, що кому як кому, а передовсїм самому Жулинцеви здало ся се „бити в них". Перед сїмома тижнями опустив він свою вітчну жінку з двома дїтьми, цїлком незаосмотрену, а сам з любовницею утїк до Ніагари. Відцу, нещасливу жінку, що виглядає на 40 кілька літ, хоч може не має ще і трийцять, удержує на разї заряд нашого міста. Нехай нам отже наші соціялїсти скажуть, як назвати сей поступок їх визначного товариша Жулинця?

„Канадійський Русин".

Винайшли „страха".

В одним домі в Бостоні чули від недавна майже що ночи мешканці на найвисших поверхах якийсь стукіт, дальше бачили, що „хтось" в ночи ходить, а навіть відчували, що се невидиме єство їх дотикає ся. Розуміє ся, вони так тим перелякали ся, що почали опадати на силах. Коли засьвітили, чули при сьвітлї те саме. Вість про се розійшла ся небавком на всї сторони. Вкінци зібрала ся комісія лікарів, техників, архітектів і ин. і ствердивши правдивість явищ, почала працювати над виясненєм причини. І найшла причину. Розглянувши подрібно дім, ствердили, що причиною „страхів" є лихе уладжене печий. В наслідок сего, що вугля, звесїм не спаловав ся, виділював ся з горячих рур сїрковий і вугляний квасець. Оба тї гази ділають на людський організм в сей спосіб, що затроюють його і спричинюють ріжнородні галюцинації і привиди. Коли се усунено, „страхи" більше вже не появили ся.

Кілько є на сьвіті коний і коров.

Після статистичних обчислень є на цїлім сьвітї около 82 мілїонів коний. Найбільше коний є в Росії, бо около 25 мілїонів, відтак в Злучених Державах і Арґентині. Загальне число коров виносить 237 мілїонів, з сего майже третя часть припадає на англійську Індію. Друге місце занимають Злучені Держави з числом 58 мілїонів коров, а відтак слїдує Росія і Арґентина.

ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА!

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годнє гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

ПЕРЕД РІЧНИМ ЗАСІДАНЄМ ГОЛОВНОГО УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА.

І не оглянулись ми гаразд, а вже минув цілий рік від послїдної конвенції нашої орґанїзації. На слїдуючий тиждень зїдуть ся всї Головні Урядники Р. Н. Союза до міста Бофало, щоби там відбути приписане статутом Р. Н. Союза річне засїданє і виконати вложений на себе обовязок. На тім засїданю складати будуть дотичні урядники свої річні звіти, а з тих звітів ми довідаємо ся, як розвивала ся наша орґанїзація протягом цілого року, що вона за той час придбала, яке майно і скільки членів зискала, як господарила народним добром, взагалї — як під сю пору стоїть Руський Народний Союз під зглядом моральним і матеріяльним.

Сьогорічне засїданє нашого Головного Уряду буде ріжнити ся від усїх попередних засїдань тим, що на нїм пораз перший в історії Союза складати-муть свої звіти представителї „Просьвітної Комісії", вибраної на послїдній конвенції в цїли ширеня просьвіти між руським народом в Америцї. Маємо надію, що звіт керманичів „Просьвітної Комісії" випаде для нас зовсїм вдоволяюче, бо на чолї сеї інституції стоять люди сьвідомі і працьовиті, яким просьвіта нашого народа лежить на серци, і які не жалують своїх трудів, щоби сей нарід двигнути високо вгору і поставити його на рівнї з иньшими культурними народами.

Не говоримо тут нїчого на адресу наших Н. Т. Урядників, не даємо їм нїяких вказівок анї поручень, бо знаємо, що вони й без того зроблять свою роботу совісно і чесно, як пристало на людий сьвідомих, людий вибраних, котрих нарід надїлив своїм необмеженим довірєм і вложив у їх руки судьбу своєї дорогої орґанїзації. Та все таки нам насувають ся на ум дві дуже важні справи, котрі — після нашої думки — належало би взяти під розвагу на тім, і то конечно на тім засїданю. Сї дві справи, то: **власний Еміґраційний Дім і заснованє політичної орґанїзації для Русинів.**

Справа власного Еміґраційного Дому не нова. Вже нераз були спроби зробити хоть що то для наших бідних еміґрантів, але чомусь сеї справи не доведено нїколи до ладу і вона за кождий раз розсипала ся в грузи. Крайна пора взяти ся за се дїло енерґічно та з добре обдуманим пляном, бо час летить, другі народи (навіть менші числом від нашого) поступають сьміло та твердим кроком вперед, а ми стоїмо на місци і ждемо, мов ті стариннї Жиди, на манну з неба.

Заснованє політичної орґанїзації для американських Русинів — се річ для нас нова, що добре у загалу не підготована, але під пору доконче потрібна, бо без неї з нами нїхто не схоче числити ся, а й ми самі не знаємо, кудою йти... Нарід, який не має ясно скристалїзованої думки що-до приналежности політичної, не є властиво народом, а хиба тілько (і то уже в найлїпшім разї) етноґрафічним матеріялом, що служить чужинцям до всїляких научних дослїдів тай більш нї до чого! А воно чейже так не повинно бути! Доки ми не підемо з духом часу і не станемо занимати ся реальною полїтикою, доти український 30-міліоновий велитень буде... гнилою колодою, а не народом у властивім того слова значіню. Доказом сього може послужити наш таки нарід в Галичинї. Як довго галицькі Русини „цивілїзували ся" по всїляких касинах та читальнях, так довго помітували та погорджували ними „сильні сьвіта сего"; якже смирні „Тирольці Сходу" вилїзли із своєї „рутенської" шкаралупи на сьвіт божий, — ого! вже не тільки Поляки, але і Нїмцї та инші народи австрійської імперії почали з ними рахувати ся! От що значить політика!

А яка наша політика тут в Америцї? Хто з нами числить ся? Яку ми маємо вартість у тих людий, що укладають стейтові та федеральні закони?... Та що тут дивувати ся, коли ми самі не знаємо, до якої політичної партії себе зачислити! А як би то воно було для нас гарно і пожиточно, наколиб ми згуртували ся у якесь одно, суцільне і сьвідоме політичне тїло!

Міг би хтось сказати, що до урядників Р. Н. Союза не належать такі справи, як Руський Еміґраційний Дім і власна політична орґанїзація. Се правда. Статут нашої орґанїзації тай конвенційні ухвали не говорять нїчого про подібні справи, але нам не треба забувати, що побіч права писаного є також право неписане, з яким повинні числити ся і його респектувати ті одиниці, котрих судьба зробила провідниками народа. Як сих пекучих справ не полагодить Головний Уряд нашої орґанїзації, то зробить се хтось иньший, а за тим иньшим піде наш нарід, бо нарід іде завсїгди за тим, хто йому найлїпше сприяє, найбільше дає.

Маємо надію, що Головний Уряд Руського Народного Союза не перейде над піднесеними висше двома справами до порядку дневного, але зробить усе можливе, що в данім випадку зробити дасть ся. Поки-що ми витаємо весь Головний Уряд нашої орґанїзації, який збирає ть ся отсе на своє річне засїданє, і кличемо Йому ґрімке: слава! Радьте, Високоповажані Панове, над долею нашого любого Р. Н. Союза, а враз з тим не забувайте на цїлий загал русько-українського народа, що вимагає від Вас великих дїл в імя великої ідеї. Боже Вам помагай!

Канадійська мізерія.

Статя під повисшим наголовком находить ся в ч. 180 „Дїла" (з дня 14. серпня с. р.). Надіслав її до згаданого дневника п. В. Свистун, що перебуває тепер у Вінніпеґу і мав нагоду приглянути ся тій „канадійській мізерії" з близька. Кореспонденция має дату 26. липня 1913., а зміст її такий:

Галицькі Українці певно думають, що їх братя, канадійські Українці, зробили величезний поступ в політичній та культурно-національній области. Сю ілюзію піддержали безперечно вислїди поїздки п. Демидчука по Канадї.

Що дїйсно Галичани-Українці представляють собі Канаду, а зглядно відносини між канадійськими Українцями в дуже рожевім сьвітлї, можуть послужити за примір Карманський та Крижанівський, які недавно приїхали сюди з дуже оптимістичними поглядами на тутешні відносини, але дуже скоро мусїли в них розчарувати ся. Коли п. Демидчукови представилась Канада дїйсно в додатних красках, то се можна пояснити тим, що його витано всюди як представника галицької України та й ведено його в слїд за тим сюди на нарочно до сего приготовану сцену, так що він не міг заглянути, як слїд, поза кулїси тутешнього житя.

Положенє Українців в Канадї є дуже погане і то майже під кождим зглядом. Навіть матеріяльна сторона не є так сьвітла, як декому здавало ся би. Відносини економічні сего року дуже кепскі. Іміґрація до Канади прибрала сего року застрашаючі форми. Українців з Галичини, Буковини та України рос. прибуло понад сподіване богато, і вони тиняють ся тут без роботи цїлими днями! Поносять тут вину в значній мірі знані людцї з Галичини, котрі не посоромили ся ужити свого посольського впливу на те, щоб виправляти сюди еміґрантів хиба на ще гіршу нужду, як в Галичинї*).

Тепер цілковитий економічний застій в Канадї, і коли хто инакше говорить, то має тільки свої особисті інтереси на увазї. Дальше еміґрація з Галичини і Буковини цілком непожадана, бо не приносить жадних користий нї для нашої справи, нї для самих еміґрантів, та веде за собою необчислимі шкоди.

Не менше сумно представляють ся инші справи, як справа нашого шкільництва, просьвітної та політичної орґанїзації та справа релїґійна.

Тут українського шкільництва так якби й не було. Двомовні анґлійсько-українські школи — се просто глум над українським народом в Канадї. В таких двомовних школах всього учить ся тільки по анґлійськи, а рідної мови української можна учити тільки годину денно. Тай то стоїть сїллю в очах Анґлійців, які не криють ся зовсїм з своїми замірами що-до цілковитої заглади таких двомовних шкіл.

В Манїтобі іще як-так стоїть справа нашого шкільництва. Тутешнє консервативне правительство числить ся ще трохи з домаганями (а властиво просьбами) Українців на поли шкільництва, а то з огляду на недалекі вибори, підчас яких воно надїєть ся на попертє Українців проти лїбералів. За те в Альбертї, де вибори до провінціонального парляменту вже відбули ся, тамошнє правительство (лїберальне) працює тепер над цілковитим знищенєм і тих маленьких прав, які мали дотепер Українцї на поли шкільництва. Українських учителів (в числї кільканайцять) нагнано без пардону з альбертійських двомовних шкіл а на їх місце назначено анґлійських учителів. То саме, що стало ся нинї в Альбертї, може статись завтра в Манїтобі та Саскечеванї.

Пишучи про справу нашого шкільництва, годить ся згадати також про сегорічну конвенцію укр. учителів Манїтоби, яка відбула ся 11. та 12. липня с. р. у Вінніпеґу. На жаль з ходу нарад конвенції видко, що укр. учителї в Канадї не мають ще скристалізованих поглядів на свою роботу й своє становище серед українського народу в Канадї та не доцїнюють ваги теперішного критичного положеня нашого шкільництва, задивляючись занадто оптимістично на заміри тутешнього правительства в обсягу шкільництва. Кромі ухваленя кількох рабслїпних резолюций до міністерства просьвіти, в яких досить обережно представлено кілька наших шкільних бажань, як обсада місця учителя нашої мови і лїтератури в учительській семінарії в Брендонї, не порішено нїчого позитивного, що поглибилоб та зміцнилоб орґанїзацію укр. учителів та способи борби проти нахабних змагань шовінїстів Анґлійців.

Ще сумнїйше стоїть справа просьвітна. Кромі кількох читалень, які істнують на кольонїях цїлком відрубно одна від другої тай без жадного проводу, нема тут жадного просьвітного товариства, що узяло би справу ширеня просьвіти з Канадї в свої руки. В самім Вінніпеґу на кільканайцять тисяч укр. мешканців нема анї одної читальнї. Минувшої зими уряджено зате кільканайцять лїтературних вечерів в анґлійській гали, яку солено треба було за кождим разом оплачувати. Зачинаєть ся вже троха в гій справі зворот до лїпшого, бо кілька сьвідомійших одиниць носить ся з серіозною гадкою заложити в Вінніпеґу просьвітне товариство на взір львівської „Просьвіти", якеб ширилоб просьвіту закладанєм читалень, видаванєм (по можности) книжок і т. и.

Політичної орґанїзації нема покищо жадної. Правда, перед сьогорічними виборами до альбертійського парляменту тамошні Українцї заснували щось в роді політичної орґанїзації, яка поставила 4 самостійних українських кандидатів, але вона істнувала тільки до кінця виборів.

Годилоб ся сказати дещо й про церковну справу. Релїґійна борба між усякими сектами серед нашого народу в Канадї мала все дуже острі форми. Всї сподївали ся одначе, що з приїздом еп. Будки вона у великій мірі спинить ся, бо епископ своєю властию привернув би в першій мірі порядок в гр.-кат. церкві, яку взяли в свій монополь Французи, а своїм тактом вплинув би й на другі релїґійні секти серед нашого народа. Алеж еп. Будка на початку свого урядованя опинив ся в дуже прикрім положеню, бо не маючи достаточних матеріяльних средств та не знаючи добре відносин краю, а крім сього опущений нашими т. з. провідниками, які навіть не уважали за відповідне познакомитись з ним, мусїв удати ся до своїх товаришів по урядованю т. є. до французьких епископів і мирити ся з французькими сьвящениками. Одначе тепер можна надїяти ся на лїпший зворот в сїй справі. Наша інтелїґенція проявляє охоту зблизити ся до еп. Будки, приходячи до переконаня, що в початках національної боротьби, треба числити ся зі всїми синами нації, а подібне бажанє проявляєть ся зі сторони еп. Будки. Коли таке зближенє наступить, а епископ має без сумніву дїйсно шляхотні наміри супроти українського народа в Канадї, то з сего вийде тільки загальна користь.

У другім відступі наведеної дописи є натяк на особу п. Демидчука, якому „Канада представилась дїйсно в додатних красках"... На підставі сього висловy міг би дехто догадувати ся, що п. Демидчук „аґітує" в Галичинї за Канадою і посередно женє воду на млин тов-а „Канадіен Пасіфік". Щоби з приводу таких і подібних повисшому висловів не ширило ся нїяке баламутство, п. Демидчук помістив у 182 ч. „Дїла" ось такий „Лист до редакції „Дїла":

„В справі гостини в Канадї. Супроти того, що у вчерашнім *Дїлї* й *Новім Слові* появили ся майже рівнозвучні дописи з Вінніпеґу в Канадї, де сказано, що представляю тамошні відносини між Українцями в рожевім сьвітлї, мушу в інтересї правди зазначити, що я не мав ще нагоди публично висловити ся про Злучені Держави й Канаду прямо тому, що я приїхав кілька днів перед шкільними феріями і то в часї найенерґічнїйшої передвиборчої працї. Тому й поголоски, які появили ся в Канадї про мої звіти, не можуть бути основані на віродостойних жерелах. Приватні інформації, які я даю на ріжнородні листовні запити про Злучені Держави й Канаду, зовсїм не оптимістичні, хиба, що я все твердженую, що є велике поле до народної працї для характерних і витревалих одиниць, котрі на все приготовані, навіть на фізичні роботи в фабриці, чи при будові зелїзниць або в копальнях — бо се одинока „посада" для наших інтелїґентів, що не знають анґлійської мови. Через те, що я ще публично не висловлював своїх поглядів про заморських Українців, не мож також судити чи я добре пізнав тамошні відносини, чи лише поверховно. З чисто знова утилїтарних зглядів, а зглядно ізза гостинности, якої я зазнав від наших земляків в Америці, я не можу знова витягати на сьвітло деннє цїлої правди, тимбільше, що се нїкому на нїщо не придасть ся. — *Семен Демидчук.*"

Коли вже мова про Канаду, а зглядно про тов. „Канадіен Пасіфік", що закинуло свої сїти на наш старий край (понайбільше на східну часть Галичини), то не від річи буде, коли наведемо тут білянс сього товариства за цїлий минувший рік. Отже на зборах дирекції тов. тов. „Canadian Pacific", що відбули ся недавно в Монтреалю, сконстатовано ось такий стан того товариства з днем 30-го червня: Дохід „брутто" з зелїзниці і кораблів творив в мин. роцї суму $139,395.699.00. Видатки підприємства творять суму $93.149.825.00, так *що чистий зиск творив суму 46,245.374 дол.* Чистого зиску із самих корабельних підприємств було $36,615.085.00. По виплаченю всїх дивіденд остало плюс $18,310.257.00, котрий перенесено на будучий рахунок. До сего доходу не вчислено спеціяльних доходів з продажі землї, котрі творять суму $6,598.151.00.

„Дїло", надрукувавши повисший звіт на своїх стовпцях, подає від себе такі замітки:

„Значить ся, „Канадіен Пасіфік", яке свого часу о. Сембратович не завагав ся представляти добродїєм Українців, робить особливо на них знамениті інтереси. Висота його чистих зисків пояснює також, чому Сипіяр має тільки оборонців та що для него працює стільки аґентів. Ось в самій львівській филїї „Канадіен Пасіфік", яку веде свояк о. Сембратовича Яків Ганущ, були заняті як аґенти: Адамович Мечислав, учит. в Нижанковичах (пов. Перемишль); Іван Петрик, кравець в Козівцї (п. Тернопіль); Іван Чугайовський в Мельници (п. Борщів); Михайло Матушевський, Устє єпископське (п. Борщів); Н. Марґулїєс, Підгайцї; Іван Окапець, Вікно (п. Скалат); Маріян Потоцький, Турка над Стриєм; Теодор Рудник, Мацошин (пов. Жовква); Шулїм Рубін, Скалат; Микола Андрухович, Цьвітова (п. Бучач); Стефан Приймич, Дубовиця (п. Калуш); Григорій Чорний, Швейків (п. Підгайцї); Павло Гарабура, Черпелиця (п. Городенка); Олекса Вагилевич, Перегінсько (п. Долина); Барух Табак, Скала н. Збручем; Мозес Туніс, Васильківцї (п. Гусятин); Йосиф Фрідберґ, Калуш; Ізраель Френкель, Мостиска; Бернард Фрайд, Грималів (п. Скалат); Х. Е. Фаерштайн, Скала (п. Борщів); Бернард Ляндав, Рачина (п. Ярослав); Мендель Райтман, Увисла (п. Гусятин); Йосиф Розенбавм, Стрий; Лев Ріхтер, Мельниця (п. Борщів); Азрієль recte Ашієль Ґотесфельд, Скала; Елїос Гакер, Коломия; Михайло Кринїшин, Камінка волоська (п. Рава руська); Юліян Ярославський, управитель школи, Ропенка (п. Лїско); Маркус Кремніцер, Скала (п. Борщів); Копель Гут, Товмач; Зеліґ Мілер, Рава руська; Іван Добруцький, управитель школи, Филипківцї (п. Борщів); Михайло Петрицький, посол, Копичинцї; Іван Давидович, Залїщики; Мозес Дайтш, Чортків; Антін Урбанський, Заруде (п. Зборів); Й. Вальдман, Шершенівцї (п. Борщів); Йосиф Вайсман, Карачівка (п. Борщів).

*) Тут мова про парляментарного посла Мих. Петрицького, який є одним з численних аґентів тов-а „Канадіен Пасіфік" і який, надуживаючи свого посольського становиша, виправ велике число руських еміґрантів до Канади. — Ред.

Справозданє

відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. Союза з поїздки за серпень о. р.

На просьвітних зборах:

В Stapleton, N. Y., вписало ся до „Просьвіти" 26 членів і зложили: вписового $6.50; Бр. сьв. Арх. Михаїла жертвувало $5.00. Разом $11.50.

В Carteret, N. J., вписало ся до „Просьвіти" 22 членів і зложили: вписового $5.50; передплати $4.75; Бр. сьв. Михаїла жертвувало $10.00; Тов. Зап. Січ жертвувало $5.00. Разом $25.25.

В Bound-Brook, N. J., вписало ся до „Просьвіти" 17 членів і зложили: вписового $4.25; передплати $8.00; Бр. сьв. О. Николая жертв. $5.00 Разом $17.25.

В Trenton, N. J., вписало ся до „Просьвіти" 19 членів і зложили: вписового $4.75; передплати $0.75. Разом $5 50.

В Perth Amboy, N. J., вписало ся до „Просьвіти" 27 членів і зложили: вписового $6.75; передплати $9.50; за переписні картки $1.90; Бр. сьв. О. Николая жертв. $5.00; Тов. Зап. Січ жертвувало $5.00; Бр. сьв. Василія Великого $5 00; Всч. о. Йосиф Чапливський $3.00; Вп. Іван Переговський $1 00. Разом $37.15.

В Millville, N. J, вписало ся до „Просьвіти" 20 членів і зложили: вписового $5.00; передплати $1.25; Бр. сьв. Василія Великого жертвувало $5.00. Разом $11.25.

В Chester, Pa., вписало ся до „Просьвіти" 38 членів і зложили: вписового $9 50; Бр. Сош. сьв. Духа жертв. $5.00. Разом $14.50.

В Wilmington, Del., вписало ся до „Просьвіти" 21 членів і зложили: вписового $5.25; передплати $4.25; Бр. сьв. Ів. Хрестителя жертвувало $5.00. Разом $14 50.

В Coatesville, Pa., вписало ся до „Просьвіти" 16 членів і зложили: вписового $4.00; передплати $4.50; Бр. Сош. сьв. Духа жертв. $10.00. Разом $18.50.

В Allentown, Pa., вписало ся до „Просьвіти" 29 членів і зложили: вписового $7.25; передплати $3.75; Бр. сьв. Арх. Михаїла жертв. $10.00; Сестр. Неп. Зач. Пр. Діви $5.00; Тов. Богдана Хмельницького з Easton, Pa, жертв. $5.00. Разом $31.00.

КОНКУРС.

Сим подасть ся до відома інтересованим, що „Просьвітна Комісія" при „Р. Н. С." оголошує конкурс на запомоги для бідних українських студентів(ок), котрі учать ся по американських висших школах сьвітських. Петиції приймають ся на слїдуючих умовах:

1. Просячий мусить бути народности русько-української.
2. Мусить учащати до висших шкіл сьвітських в Америці.
3. Повинен посьвідчити свою убогість.
4. Мусить бути членом Руського Народного Союза (старого).
5. Стипендію приймає яко пожичку, котру по скінченю шкіл зобовяжеть ся звернути Р. Н. Союзови.
6. Написати власноручно українською мовою свою просьбу.
7. Предложити відповідні сьвідоцтва.

Просьби належить надсилати до рук предсїдателя „Просьвітної Комісії" на адресу: Dr. W. J. Sieminowicz, 4105 N. Avers Ave., Chicago, Ill.

Др. В. Й. Сїменович, пр. Пр. К.
Емілія Струтинська, секр.
Ол. Неприцький Грановський, секр. пр.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим пригадує ся пп. місцевим урядникам Р. Н. Союза, що кождий відділ Р. Н. Союза має найдальше до 30 кождого місяця прислати припадаючий на него розмет.

Відділи не тримаючі ся сего, будуть безпроволочно суспендовані, а за наслїдки будуть відповідати місцеві урядники перед своїми членами за їх неточність в своїм урядованю.

Голов. Уряд Р. Н. С.

Іван Франчук.

За рідний край.

(Дальше).

МУЦІЙ СЦЕВОЛЯ.

Римляни мали давнійше царів, але послїдний їх цар Тарквінїй був такий лютий, що Римляни не могли довше терпіти його жорстокости і прогнали геть з краю. Він однак не думав так скоро зречи ся панованя. Удав ся до чужого царя, до Порсени з просьбою о поміч.

Сей згодив ся помогти, зібрав військо і пішов на Рим, щоби назад посадити на престол прогнаного короля. Римляни були за слабі і не важили боротись з ворогом в отвертім бою, тому засїли в своїому місті, в Римі. Порсена обступив місто і відтяв всякий довіз живности. В Римі настав страшний голод і Римляни вже мали піддати ся, але в сїй тяжкій біді знайшов ся один герой, Ґай Муцій, що постановив убити ворожого царя, думаючи, що смерть Порсени увільнить рідне місто від облоги.

Сей герой закрав ся до ворожого табору, але помилив ся і убив не царя, лиш царського писара, що ходив в дорогій одежі. Муція було зловлено і взято на допити, та він не хотів нічо зрадити. Тодї цар загрозив йому тортурами. Та Муцій на доказ, що не лякаєть ся жадних мук, вложив праву руку в огонь і держав її там, не скривившисся навіть.

Се геройство так подобало ся Порсенї, що він звелїв пустити Муція на волю. Тогди Муцій на відходї так сказав до короля:

— Ти не хочеш мого житя. Але я скажу тобі, що не сам я хотів тебе убити: в Римі ще є триста таких, як я. Вони заприсягли тебе убити — і що не вдало ся менї, вдасть ся котрому з них. Не тїш ся отже, що я тебе не убив, а лїпше покинь воювати.

Цар налякав ся слів Муція і, боячи ся о своє житє, заключив з Римлянами мир і відступив від облоги.

Се ми говорили про старинних людий, але перейдім тепер від історії старинної до близших до нас часів і тут шукаймо примірів любови до рідного краю і пожертвованя для нього.

ВІЛЬГЕЛЬМ ТЕЛЬ.

Недалеко від Тиролю, о межу з Австрією знаходить ся сусїдна держава Швайцарія. Малий се край, такий як пів нашої Галичини, а до того в більшій части гористий, та мимо того люди там живуть лїпше, як наші мужики, а то завдяки промислови і працьовитости тамошних мешканців. Тамошні люди дуже привязані до рідної землї і не раз вже дали докази своєї безмежної любови.

Шістьсот лїт тому назад більша частина швайцарського краю належала до німецького цїсарства. Цїсарі самі не жили в краю, а з їх рамени правили Швайцарією намісники, звані „фоґтами" або по нашому війтами. Бували серед тих війтів всїлякі люди, але по найбільшій части трафляли ся злі: немилосерно стягали з народа податки, обходили ся жорстоко з людьми, не боючи ся за безправства ніякої кари, бо коли Швайцари жалували ся перед цїсарем, то війти все представляли нарід за бунтівників і лихих людий.

Вкінци не стало терпцю Швайцарам. В роцї 1291 трех визначних мужів — Штавфахер, Вальтер Фірст і Арнольд з трох кантонів, чи то повітів Швіц, Урі і Унтервальден — скликали в ночи на нараду найчільнійших громадян. Нарада відбула ся в долинї Рютлї над озером Чотирох Кантонів і ухвалено на тій радї не слухати війтів і боротись з ними до послїдної краплї крови. Розуміли, що першим услівєм до удачі є єдність і згода; тому заприсягли твердо стояти один за всїх, а всї за одного.

В тім часї лучила ся пригода, що приспішила вибух народного гнїву. Над кантонами Урі і Швіцом був війтом Ґеслер, найбільше жорстокий зі всїх. Щоби допечи Швайцарам, казав повісити серед ринку на жердцї княжий капелюх і звелїв, щоби кождий, хто буде попри той капелюх переходити, кланяв ся капелюхови. Коло жердки поставив двох сторожів, щоби непослушного зараз увязнили. Деякі були послушні, але більша часть мешканців оминала здалека се місце.

Одного разу переходив попри жердку селянин Тель зі своїм сином. Він не поклонив ся капелюхови і за те посіпаки сейчас же його увязнили.

Як на те надїхав кінно і сам грізний війт Ґеслер. Довідавшись, що стало ся, закипів гнївом і постановив Теля як найострійше покарати. І вигадав страшну річ: знаючи, що Тель уходив за найзручнїйшого стрільця, Ґеслер так сказав до него:

— Я хотів би переконати ся, чи справдї ти такий стрілець, як о тобі говорять. Положи отже яблоко на голову твого сина, відійди на сто кроків і як стрілою зібєш те яблоко з голови хлопця, то прощу тобі твій переступок, а як ні — згинеш.

Тель зразу не хотів і чути про таку страшну пробу, бояв ся наражати житє свого сина, не довіряв своїй влучности. Змушений однако Ґеслером, згодив ся. Виняв лук (тогди ще не знали рушниць) і дві стріли, поклав синови яблоко на голову, відійшов на сто кроків, натягнув лук, довго цїлив і вкінци стріла засвитала і струнула яблоко з голови сина. Піднїс ся оклик радости і подиву, бо не малої штуки доказав Тель!

— А на що ти виняв був другу стрілу? — спитав його Ґеслер.

— Коли-б я був убив сина — відповів Тель, — друга стріла булаб тебе поцїлила.

На те звелїв Ґеслер закувати Теля, кинути в човен і повезти з собою до вязницї у свій замок, що стояв по другім боцї озера.

Та підчас плавби піднялась на озері страшна буря і грозила кождої хвилї розторощити хиткий човен. Налякав ся Ґеслер, казав розвязати Теля і дати йому весло в руки, бо Тель був не тілько найлїпшим стрільцем, але і найлїпшим керманичем. Тель справдї причалив щасливо до берега, та сам вискочив, а човен відіпхнув ногою на озеро і скрив ся в горах.

На силу дістав ся Ґеслер до берега і вертав гнївний до свого замку, роздумуючи, яку би тяжку кару наложити на Теля. А тимчасом Тель, відіставши ся щасливо з човна, скрив ся в горах при дорозї і чекав на Ґеслера, тримаючи стрілу на поготові. І в ту хвилю коли жорстокий війт приближав ся до засїдки, Тель випустив стрілу з лука — і Ґеслер погиб на місци.

Убійство Ґеслера приспішило повстанє Швайцарів. На вість про смерть тирана зірвали ся верховинцї, заняли одного дня всї замки і оголосили свободу свого рідного краю. Союз тих трех кантонів і дав підставу істнуючого нинї швайцарського союза. До него приступили другі кантони, і Швайцари набрали вскорі такої сили, що не дали ся поконити своїм ворогам.

Але князї німецькі не хотїли позбути ся власти і вели на Швайцарів військо за військом, щоб їх покорити, та одушевлені любовю до свого рідного краю Швайцари відпирали ворожі полки. В 1315 роцї князь Леопольд повів двайцять-тисячне військо на гордих хлопів. Та хлопи не злякались і заняли всї гірські верхи, де лиш була дорога між горами, щоби боронити вступу.

Військо Леопольда йшло тісною стежкою між горою, а озером. Місце те називало ся Морґартен. Лицарі німецькі були в тяжкій збруї, сидїли на конях також вкритих желїзом і тому з тяжким трудом підіймались по дорозї вгору. В сїй хвилї Швайцари почали стріляти з луків, кидати з гори на військо колоди та відломки скал. Між лицарством повстала велика метушня. Налякані конї почали кидатись на всї сторони, падали зі своїми їздцями на землю, топили ся в озері. Дармо силувались лицарі-пани оборонитись — під ударами хлопів полягло їх багато, багато потопило ся в озері, а прочі з соромом утїкли.

АРНОЛЬД ВІНКЕЛЬРІД.

Якийсь час мали Швайцари спокій. Аж в 1386 р. впали знов до них австрійські війська. В провалю під містом Семпах стрітили ся оба ворожі табори. Лицарі австрійські виступили в збитих рядах з довгими списами. За кождим напором падали Швайцари густо, бо через довгі списи не могли досягнути ворога. Аж нараз виходить наперед один Швайцар Арнольд Вінкельрід і, кликнувши до своїх: „Братя, памятайте на мою жінку і дїти", кидаєть ся на лїс тих списів.

Обхопив руками списи, кілько міг загнути, пхнув їх собі в груди і повалив ся на землю. А що лицарі не могли так борзо повитягати списів з його тїла, то в сей спосіб повстала в рядах лицарства прогалина. Сею прогалиною вдерли ся Швайцари в середину ворожого війська і розбили його.

Так вибороли собі Швайцари свободу, а імена Теля і Вінкельріда полишуть ся на завсїгди в памяти не тілько Швайцарів, але і всїх других народів, котрим дорога свобода і воля рідного краю.

АНДРІЙ ГОФЕР.

А перейдемо тепер ще до новійших часів, до початку минулого столїтя. Діяло ся се в тих часах, коли то непобориний імператор Французів Наполеон перебігав зі своєю армією з краю до краю і накидав побідженим народам свою волю. Тяжка рука Наполеона не поминула і Австрії. В наслїдок мира, який заключено з Наполеоном в Пресбурґу в роцї 1805, мусїла Австрія відступити Баварцям цїлий Тироль.

Але Баварцї не уміли приєднати до себе Тирольців: поводились з ними незмірно гордо, установляли нелюбі жителям закони, гнобили нарід податками, завели страшенно тяжкі побори рекрута і взагалї сильно дали ся в знаки Тирольцям. Тому то не дивниця, що у Тирольців повстала гадка будь-щобудь за всяку цїну відорватись від Баварців а прилучити ся назад до Австрії.

Першим, у котрого повстала ся гадка, був Андрій Гофер. Він уродив ся 1767 р. в Пассейрталї, де його отець держав гостинницю, котру відтак по смерти батька обіймив сам Андрій. Згодом він оженив ся і мав кількоро дїтий; був дуже побожний, а над усе пристрастно любив свій рідний край. На грудях у него завсїгди висів на грубім золотім шнурку срібний хрест, а чорна борода, що сягала майже до пояса, надавала його поставі великої поваги.

Гофер з болем дивив ся на поступоване Баварців і коли в краю в наслїдок їх беззглядности все кипіло, надумав визволити ся. Знайшов людий, що так, як і він, болїли над недолею рідного краю і порозсилав їх у всї закутини краю намовляти земляків до повстаня. Сам також не спочивав, а ходив з місця на місце, говорив, аґітував, докоряв — і не тревало довго — а цїлий нарід уже підняв ся і чекав лише знаку, коли мав скинути з себе ярмо.

Підчас сих заходів Гофера, розпочала ся наново війна між Австрійцями а Французами. Австрійцї побідили Наполеона під Асперн — і власне по сїй побідї закликав Гофер Тирольців до повстаня. Тяжка і завзята була борба верховинців з сильним ворогом, але Тирольцї боролися, як льви, і побіджали ворога на кождім місци. Вже в кілька день по повстаню, а саме 12. цьвітня 1809 р. заняли Тирольцї столицю краю Інсбрук. Велика радість огорнула серця Тирольців, бо з занятєм Інсбрука не стало вже ворога в краю, і сьмілі оборонцї почули себе свобідними.

Однакож щастє змінило ся на некорисгь відважного гірського народу. Наполеон опять побідив Австрійців, і Баварцї, осьмілені воєнним щастєм Наполеона, впали до Тиролю з кількох сторін і наново заняли Інсбрук. Біль огорнув синів Тиролю на сю вість, а хотяй вже много крови проляли Тирольцї в оборонї свого рідного краю, а все ж таки рішились на ново підняти повстанє. Андрій Гофер зібрав знов військо і повів його на ворога.

Дня 29. мая прийшло опять до борби під мурами тирольської столицї. Боротьба була завзята; сам Гофер кидав ся в найнебезпечнїйші місця, де нагустійше свистали кулї і словом і дїлом загрівав своїх до витревалости. Його імя сїяло пострах між ворогами, а Тирольцям додавало сьмілости. Цїлий день кипіла люта борба, а коли настала ніч — Баварцї, видячи, що не зможуть „хлопів", як вони згорда називали Тирольців, вийшли незамітно під ослоною ночи з міста.

Тироль вдруге освободжено, і Гофер урочисто в'їхав до столицї серед радісних окликів одушевленого народа. Але радість Тирольців не тревала довго. Французи побили знов Австрійців і заключили з ними роз'єм. В наслїдок того Баварцї і Французи заняли пораз третий Тироль, а австрійські війська мусїли добровільно уступити з краю. Розпука огорнула хоробрих синів гір.

В тім нещаснім положеню лиш один Гофер не стратив надїї і відваги. Він опять додавав духа своїм землякам, і коли ворожі війська війшли до краю, під його проводом знялось нове повстанє аж з чотирох сторін рівночасно. Під селом Мавльс прийшло до рішаючої битви.

Гофер на чолї своїх вірних доказував чудес хоробрости. Французів розбито зовсїм, а полководець французький спас своє житє лиш тим, що перебрав ся за простого жовніра. Та неприятель мимо сего мав ще досить сили і запер ся в Інсбруцї. Тирольцї мусїли пораз третий здобувати свою власну столицю і подібно, як в маю, так і тепер, неприятель піддав ся по одноденній завзятій борбі.

На Успенiє Пресьв. Богородицї, в сам день імянин Наполеона, Андрій Гофер відбув вдруге торжественний вїзд до Інсбрука. В краю не стало неприятеля, а цїсар Франц обдарував Гофера золотим ланьцухом з ордером і іменував його намістником в Тироли. Був се найщасливійший день в житю Гофера, а разом з ним тїшив ся і цїлий нарід.

Але не проминули ще днї загального одушевленя і радости, як по краю летом блискавицї рознесла ся сумна і страшна вість. Цїсар заключив з Наполеоном мир в Шенбрунї, і прирік віддати назад Баварцям Тироль. Тирольцї не хотїли прямо вірити тїй вісти та і сам Гофер не міг знайти ради і відповіди. Він найбільше терпів і вість та його найтяжше зломила. Але не хотів вже дальше проливати крови надармо, піддав ся конечности, а наказавши Тирольцям зложити оружіє, вернув до свого дому.

Однакож роля його ще не скінчилась. В кілька днів по повороті своїм до дому, він станув знов на чолї Тирольців і повів їх на нову борбу. Вправдї побідив неприятеля в кількох місцях, але ряди Тирольців зменчали ся з дня на день і прийшла хвиля, коли хоробрим мужам не стало сил до дальшого бою і мусїли зложити оружіє.

Страшно відтак мстив ся ворог на побіджених. За голову Гофера, що схоронив ся високо в горах, назначено було високу нагороду грошеву, але довший час нїхто не злакомив ся на ню, хоть многі Тирольцї знали, де проживає Гофер з родиною. Припадково довідав ся о місци побуту Гофера один пастух Рафель. Сего зманив юдиний гріш і він зрадив криївку народного героя Баварцям.

Окружили в ночи Баварцї колибу Гофера, забрали і увязнили його разом з родиною. Родину опісля увільнено, а його самого повезено до Італії і засуджено на смерть.

Смілим кроком ступав Гофер на місце своєї смерти. В руках держав хрест, що його все носив на грудях, а лице його сіяло, як тогди, коли проганяв ворога з краю. Очий не дав собі завязати. Не раз глядів він смерти в очи і тепер хотів прямо глянути.

Дванайцять рушниць гукло — і Андрій Гофер з окликом: „Нехай жиє Тироль" повалив ся неживий на землю.

Так погиб герой, що всї свої сили посьвятив для свободи вітчини. Андрій Гофер погиб, але память о нім не загинула між вдячними земляками. Його тїло перевезено з Італії, похоронено в катедрі в Інсбруцї і поставлено мармориий памятник. В кождій селянській хатї висить образ сего героя, а батьки, вказуючи дїтям на него, навчають синів, щоб вони любили свій край і боронили його так, як Гофер.

В тїй то війнї о свободу не один Гофер лише визначив ся. Було много мужів, що вславили ся сьмілостию і хоробростию. На жаль, не маємо місця згадати їх всїх, спомянемо хиба ще про геройський подвиг одної дївчини, котра своєю неустрашимістю і погордою смерти поставила ся нарівнї з героями цїлої історії. Тою дївчиною була Елїза Вальнер, донька корчмара. Ось що розказують про її сьмілий подвиг.

Було се 11-го цьвітня, два дни по проголошеню повстаня. Гофер з вірними Тирольцями заняв був гори, що окружали Штерцінґ і очікував Баварців, що мали переходити долиною. З мужами були і жінки, які мали плекати ранених; між ними була і Елїза Вальнер.

Недовго чекав Гофер на неприятеля: от з супротивної гори надійшли Баварцї і спустили ся в долину. Мали ся однакож на осторожности перед Тирольцями і хотяй не знали, що Гофер близько них, та все-ж, розложивши ся таборами в долинї, утворили „каре", себ-то чотирокутник, як се від Наполеона навчили ся.

З гори, де стояв Гофер, виходила на долину дебра. Гофер казав Тирольцям зійти в сю дебру і звідтам ненадійно випасти на ворога. Тирольцї зробили як приказав Гофер. Але Баварцї, сподіючись можливого нападу, поставили проти дебри дві пушки і в хвили, коли Тирольцї висипались з дебри на долину, привитали їх Баварцї зі своїх пушок, а рівночасно заторохкотїли і мушкетні сальви. Ворожі кулї перерідили ряди Тирольців і вони сховились назад в дебру. Жінки тирольські почали глумити ся з них, називаючи боягузами — і мужі випали другий раз. Однакож і тепер безуспішно.

Гофер бачив, що нічо не вдіє. Коли, зажурений, шукав способу, якби підійти Баварців, побачив на супротивній сторонї дебри чотири вози з сїном. Лице його розяснилось, бо в тих возах побачив спасенє Тирольців. Коло Гофера саме стояла Елїза Вальнер і він сказав їй:

— Ті вози треба дебрею сюди спровадити. За ними скриють ся що найлїпші стрільцї, і коли вози вийдуть на долину, укриті за ними стрільцї мусять вистріляти пушкарів, бо пушки найбільше нам шкодять. Треба лише найти чотирох сьмільчаків, що відважать ся виїхати з возами. А мусять то бути рішучі люди, бо перший нехибно згине від куль баварських.

Гофер віддалив ся, щоб сказати свій плян Тирольцям і саме тогди, коли розглядав ся за сьмілими молодцями, почув за собою оклики женщин. До тих окликів прилучились і голоси мужчин, що стояли в дебрі, а рівночасно цїла товпа почала двигати ся наперед з окликом „славно". А коли товпа розділила ся — Гофер побачив віз з сїном, що його тягнули два воли. На однім з волів сидїла Елїза Вальнер...

Десять молодців уставилось за возом. Віз виїздив вже з дебри. Настала хвиля важка і рішуча. Тихо стало так, що чути було як серця били.

Коли Баварцї побачили віз, виміряли пушку, гукнув вистріл, і куля полетїла прямо на віз. Тирольцї скрикнули, але на щастє куля застрягла в сїнї і захитала лише возом. Елїза засьміялась, а рівночасно вискочили з-за воза молодцї і скорше чим дасть ся описати, засвистїло десять куль — і десять пушочників погибло.

Баварцї закричали з досади і змірились з мушкетів, щоби пімстити смерть своїх, але Тирольцї сховали ся вже за віз, що котив ся звільна все наперед. На щастє Елїзу не влучила жадна баварська куля.

Але ось з дебри викотили ся і другі вози. На першім з них їхала також дївчина Анна Гампер, донька кравця зі Штерцінґ. За тим другим возом посував ся звільна третий і четвертий, а за кождим з них крилось по трийцять мужчин. Коли вже всї чотири вози приближили ся до неприятеля, вискочили Тирольцї числом сто людий з-за возів і з криком кинули ся на ворожі каре. За ними в слїд вибігли і ті, що були в дебрі — і розпочалась люта борба. Не тревало довго, а Баварцї зложили оружіє і піддались Гоферови на ласку й неласку.

По скінченій битві Гофер бажав прилюдно зложити Елїзї подяку, але вона в своїй скромности не чекала на похвалу, а побігла до дому, щоби чим скорше оголосити побіду.

Так то сьмілість і пожертвованє одної дївчини спасли Тирольців і погубили ворогів. Сьмілого чину Елїзи не забули й доси Тирольцї і з почестию згадують її імя.

(Конець буде).

Просьвітні Збори

з присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Д. Андрейка, зідбудуть ся в біжучім і слїдуючім місяци в отсих місцевостях.

Вересень:

4-го в Вудгевен, Л. Ай., Н. Й.
7-го в Ню Йорк, Н. Й.
14-го в Боффало, Н. Й.
17-го в Тонаванда, Н. Й.
19-го в Депю, Н. Й.
21-го в Рочестер, Н. Й.
23-го в Обурн, Н. Й.
25-го в Фултон, Н. Й.
28-го в Сиракюз, Н. Й.
30-го в Ром, Н. Й.

Жовтень:

1-го в Ютіка, Н. Й.
2-го в Геркімер, Н. Й.
3-го в Лїтл Фолс, Н. Й.
5-го в Ґренвіл, Н. Й.
7-го в Скенектеди, Н. Й.
9-го в Меканіквіл, Н. Й.
12-го в Гудсон, Н. Й.
13-го в Нюбурґ, Н. Й.
14-го в Пекскіл, Н. Й.
15-го в Порт Джервіс, Н. Й.
16-го в Спрінґ Валей, Н. Й.
18-го в Пасейк, Н. Дж.
19-го в Нюарк, Н. Дж.
21-го в Редінґ, Па.
22-го в Комбола, Па.
23-го в Ню Філаделфія, Па.
25-го в Тавер, Па.
26-го в Шамокін, Па.
29-го в Централїя, Па.
30-го в Мт. Кармел, Па.

Колиб у якім плейзї, задля важних причин, зайшла потреба змінити впеше назначений день просьвітних зборів — про що треба конечно і заздалегідь порозуміти ся зі мною — тодї дотичний Уряд відділу Р. Н. С., чи Комітет зволить вже від себе подати в „Свободі" вістку про сю зміну дня на просьвітне віче у їх плейзї.

Громади, Братства, Сестрицтва і Товариства, які хотїлиб причинити ся для справи просьвітної яким грошевим датком з власної каси, нехай переведуть дотичну ухвалу еще перед просьвітними зборами, щоби опісля на самих зборах можна вже вписати їх жертву в справоздане і про сю жертву в своїм часї подати в „Свободі" до загального відома.

C199

Дмитро Андрейко,
відпоручник Пр. К. Р. Н. С.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Духовний Отець:

о. Дмитро Хомяк,
West Ave. & Beech St., Mt. Carmel, Pa.

Предсідатель:

Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:

Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:

Василь Сувак,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:

Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:

Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:

Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:

о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Милянович,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Ramey, Pa.

Радні:

Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Вaверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchl St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":

Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":

Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сімснович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр,
135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
209 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ВЕРЕСЕНЬ 1913 р.

Член на ціле посмертне платить $1.50, а на половину посмертного $0.86.

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Писарчик Семан, член від. 2. Вступив до Р. Н. Союза 1. мая 1904 р. Походив з села Рихвалд, пов. Горлиці, Галичина. Помер в наслідок потовченя при роботі дня 27. липня 1913 р.

Кошута Іван, член від. 16. Вступив до Р. Н. Союза 17. грудня 1899 р. Походив з села Вирів, стол. Гомона, Угорщина. Зістав забитий в майнах при роботі дня 15. липня 1913 р.

Білянський Андрій, член від. 74. Вступив до Р. Н. Союза 26. грудня 1909 р. Походив з села Надь Поляна, стол. Земплин, Угорщина. Помер на серцеву недугу дня 3. серпня 1913 р.

Максимик Іван, член від. 87. Вступив до Р. Н. Союза 16. серпня 1898 р. Походив з села Конешне, пов. Сянік, Галичина. Помер на запалене кишок дня 27. липня 1913 р.

Євчин Іван (старший), член від. 129. Вступив до Р. Союза 16. січня 1908 р. Походив з села Смолник, стол. Земплин, Угорщина. Помер на запалене сліпої кишки дня 24. липня 1913 р.

Бардаль Іван, член від. 133. Вступив до Р. Н. Союза 19. цьвітня 1910 р. Походив з міста Рогатин, пов. Рогатин, Галичина. Помер на недугу жолудка дня 31. липня 1913 р.

Лесняк Олексій, член від. 161. Вступив до Р. Н. Союза 19. лютого 1912 р. Походив з села Гуляпка, пов. Ліско, Галичина. Зістав забитий в майнах при роботі дня 2. серпня 1913 р.

Адух (Гадух) Феліксс, член від. 161. Вступив до Р. Н. Союза 20. січня 1909 р. Походив з села Вулиця, пов. Сянік, Галичина. Помер в наслідок потовченя при роботі в майнах дня 20. червня 1913 р.

Панкевич Дмитро, член від. 162. Вступив до Р. Н. Союза дня 28. вересня 1912 р. Походив з села Брижава, пов. Добромиль, Галичина. Зістав забитий при роботі в майнах дня 5. липня 1913 р.

Конопельський Михайл, член від. 229. Вступив до Р. Н. Союза дня 25. марта 1913 р. Походив з села Брижава, пов. Добромиль, Галичина. Утопив ся припадково у ріці дня 9. червня 1913 р.

Борис Михайло, член від. 232. Вступив до Р. Н. Союза 24. цьвітня 1912 р. Походив з села Голевецко, пов. Старий Самбір, Галичина. Зістав забитий при роботі в майнах дня 24. липня 1913 р.

Проць Катерина, членкиня від. 235. Вступила до Р. Н. Союза 27. падолиста 1906 р. Походила з села Сочава, пов. Сянік, Галичина. Померла при порогі дня 18. липня 1913 р.

Кушнір Гриць, член від. 239. Вступив до Р. Н. Союза 24. марта 1909 р. Походив з села Гутор, пов. Стрий, Галичина. Помер на сухоти дня 29. мая 1913 р.

Ковальчук Стефан, член від. 248. Вступив до Р. Н. Союза 20. лютого 1912 р. Походив з села Родиньско, пов. Скалат, Галичина. Помер в наслідок потовченя при роботі у фабриці дня 10. липня 1913 р.

Попівний Николай, член від. 316. Вступив до Р. Н. Союза 29. марта 1909 р. Походив з села Путятинці, пов. Рогатин, Галичина. Помер на сухоти дня 1. серпня 1913 р.

Мацовський Михайло, член від. 339. Вступив до Р. Н. Союза дня 12. падолиста 1912 р. Походив з села Вижлива, пов. Сколе, Галичина. Помер на запалене легких дня 13. липня 1913 р.

В. Ї. П.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Отсим повідомляє ся всіх членів Братства сьв. Василія, від. 347, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 14. вересня від ч. 33 Шари стр. Просить ся усіх членів, аби явились точно о 2-гій годині пополудни і вирівнали свої місячні вкладки до Братства і розмет до Р. Н. Союза, бо в противнім разї заплатять кару після ухвали. Взиваєсь також у сїх тих, що ще не стоять в Р. Н. Союзї, аби явились на згаданім мітінґу і вписались до нашої орґанізації. Уважайте, Братя Українцї, на свої жінки тай дїти, бо не знаєте, що Вас завтра чекає. — Ю. Маланчин, предс.; С. Демус, кас.; П. Процишин, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. сьв. Фльора і Лавра, від. 130, подає до відома всїм членам, що річний мітінґ відбуде ся дня 7. вересня, на котрім буде вибирати ся новий уряд і будемо принимати нових членів без вступного до Братства. Також рахунки будуть здавати ся з цїлого року. Неявивший ся член заплатить 50 ц. кари, а урядник $1.00. — Уряд Братства.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що трикватральний мітінґ відбуде ся в суботу дня 13. вересня с. р., о годинї 7-мій вечером, в гали під ч. 83 Лівінґтон стр. Кождий член Братства має явити ся на той мітінґ безуслівно, бо мають полагодити ся важні справи Братства. Контрольна Комісія здасть трикватральне справозданє. Довгуючі члени мають вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разї зістануть суспендовані з Братства і з Р. Н. Союза. Неявивший ся член на означену годину заплатить 25 ц., а урядник 50 цнт. кари. — А. Дронжевський, секр.

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від 288, повідомяє своїх членів, що дня 14. вересня с. р. відбуде ся у галї Андр. Зіса, 630 Сентер Стр., мітінґ, на котрім буде вибирати ся нових урядників. Кождий член мусить бути на тім мітінґу присутний.

ЕЛМАЙРА ГАЙТС, Н. Й. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 8, подає до відома, що нововибраний уряд на рік 1913 є такий: Ф. Рудський, предс.; І. Мошпан, секр. рек.; Ф. Цпін, секр. фін.; В. Юрчак, кас.; А. Береза, господар; М. Гавелей, капітан; М. Адам і М. Пасельський, опікуни хорих; С. Твра, Й. Метів і П. Гурський контрольори; І. Кузьо і В. Лисів, хоружі.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Бр. Усп. Пр. Богородицї, від. 33, повідомляє всїх своїх членів, що на піврічнім мітінґу предсідатель тутешного відділу, Ілько Махіброда зрезиґнував, а секретар Кость Бойко виїхав до старого краю. Задля того тепер до кінця року 1913. зістає предсідателем М. Чепеляк, а секретарем Г. Чирський. — Г. Чирський, секр.

ГОРОЖАНИ СПОЛ. ДЕРЖАВ З CLEARFIELD CO. ПОЗІР!

Низше підписаний оголошує свою кандидатуру на уряд повітового судії з 46-го судейського округа в Пенсильванії (Clearfield County) на перші (Primary) вибори, котрі відбудуть ся в вівторок, дня 16-го вересня 1913.

Allison O. Smith,
дотеперішний судія.

Увага: Позаяк пан Allison O. Smith яко судія за минувших 10 років свого урядованя дав ся пізнати як дуже здібний, безсторонний і справедливий судія, тому обовязком горожан Русинів як і прочих Славян буде попирати тогож і так при перших, як при других виборах віддати свої голоси на пана Allison-а O. Smith-а.

ПОЗІР! ПОЗІР!

ОГОЛОШЕНЕ І ЗАПРОШЕНЕ.

В ґімнастичній ческій гали при Allen і 9th St. в St. Louis, Mo.
руська гр. кат. парохія устроює
в недїлю, дня 7-го вересня с. р.
ВЕЛИКИЙ БАЛЬ ! ДРАМАТИЧНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ
взяте з житя нашого народа
„УБІЙНИКИ".
Початок о год. 2-ій попол. Вступ 25 цнт.
На сю гостину парохіяльну запрашає ся всїх довколичних Русинів. За красну забаву і порядок ручить **КОМІТЕТ.**

ПОЗІР! ПОЗІР!

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює
Сестрицтво сьв. Ольги, від. 240 Р. Н. С.
В НЕДІЛЮ ДНЯ 7-го ВЕРЕСНЯ
в гали Крехняка, 1364 Гурон і ріг Нобел улиць. в Шікаґо, Іл.
Початок о год. 2.30 попол. Вступ 25 ц. від пари.
На сю забаву запрошуємо всї Братства і Сестрицтва з Шікаґо і всїх Русинів і Русинок.
За добру забаву ручить
КОМІТЕТ.

Позір! Пітсбурґ і околиця!

Заходом сьпівацького Товариства „Боян".
відограєть ся в Пітсбурґу
в неділю, дня 7-го вересня (септембра) 1913 р.
в парафіяльній гали на Савт Сайд, ріг 7-мої і Карсон улиць, Пітсбурґ, Па.

"УКРАДЕНЕ ЩАСТЄ"

драма з сїльського житя в 5-ох дїях Ів. Франка.

Особи:

Микола Задорожний, господар — тов. Григорій Варунок.
Анна, його жінка — т-ка Анна Вавринів.
Михайло Гурман, жандарм — тов. Мих. Усик.
Олекса Бабич — тов. Василь Сорочак.
Настя, його жінка — т-ка Дорка Шустачко.
Війт, селянин — тов. Симеон Михалюк.
Шлома, арендар — тов. Лев Добруцький.
І-ший парубок — тов. Николай Стецик.
І-ша дївчина — т-ка Параска Габор.
ІІ-га дївчина — т-ка Марія Лепак.
ІІІ-та дївчина — т-ка Анеля Кречковська.
IV-та дївчина — т-ка Анна Василевська.
І-ша жінка — т-ка Марія Урбан.
Селяни, селянки, хлопцї, дївчата і музики.

Режісер: тов. Григорій Варунок.

Пов. Родимцї! Позаяк ся штука є досить довга, тому просить ся не спізняти ся, бо представлене розпічне ся **точно о годині 8. вечером.**

ЦІНИ МІСЦЬ: Крісла І-рядні $1.00, ІІ-рядні 75 цнт., ІІІ-рядні 50 цнт., кінцеві 35 цнт., стоячі 25 цнт.

Запрашає ся сердечно всїх Русинів і Русинок так місцевих як і з околиці, бо штука дуже гарна. **КОМІТЕТ.**

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

Сьпівацько-аматорський Кружок ім. Івана Котляревського
подає до загальної відомости, що представлене під заголовком
— „ІЛЬКО ПАЩАК" —
(четверта заповідь Божа)
драма в 5-ох актах, відограє ся
в гали гр. кат. церкви в суботу, 6. вересня с. р.

З причини, що ся штука є досить довга, просить ся всїх, що хочуть бути на сїм представленю присутні, явити ся на гали вже о год. 6.30. Саме представлене є дуже гарне і поучаюче, длятого Русини місцеві і околичні повинні сю нагоду використати. Вступ на галю 25 ц. Початок точно о годинї **7-мій вечером.** В часї змін актів будуть декламовані вірші з кобзаря Т. Шевченка.

За комітет:
Йосиф Буната.
Тимон Колодій.

Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 213 Р. Н. С.,
устроює
ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
получений з театральним представленєм
ДНЯ 6-го ВЕРЕСНЯ 1913 р.
в гали н. Майдана під ч. 94 E. 21 St. & Ave F. Bayonne, N. J.
Початок о год. пів до 7-ої вечер.
Вступ по 50, 25 і 15 цнт.
На сей баль і представлене сердечно запрошуєсь так місцевих як і позамісцевих Русинів і Русинок. —36

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

КОНКУРСИ.

ПАРАФІЯ в Мікіс Ракс, Па., пошукує дякоучителя, котрий би знав хоральний сьпів, провадити школу і уладжувати представленя. Першеньство мають жонаті, понеже мешкане є в домі парафіяльнім. Платня після умови. Голоситись на адресу: I. Shpur, 227 Monson Ave., McKees Rocks, Pa.

Руська галицька парохія при Церкві сьв. Ів. Хрестителя в Мікіспорт, Па. жадає іспит. дякоучителя сейчас. Услівя: 1) Теноровий, мягкий, можливо високий голос. 2) Добре знане провадженя школи. 3) Добре знане нотного церковного, як і сьвітського сьпіву (при пробі вимагасть ся читаня нот). 4) Вечерами орґанізаторська-громадянська робота в Читальни. 5) Знане провадженя аматорських вистав і концертів (найдальше до 3-ох місяців один концерт і вистави). 6) Примірного житя так між парохіянами, як і в церкві. — Услівя: 45 дол. місячної платнї (після заслуг і більше) і дуже добрі доходи. — Письма засилати на адресу: Rev. John Ostap, 552 Ringold Str. McKeesport, Pa.

Руська парохія сьв. Йоана Хрестителя в Сиракюз, Н. Й. потребує дякоучителя. Пожадані сьвідоцтва від своїх отців парохів. Близші інформації у Ruth. Greek Cath. Rectory, 101 So. Wilbur Ave., Syracuse, N. Y.

Отсим можу прирручити доброго, характерного і здібного **ДЯКОУЧИТЕЛЯ**, володіючого милим, лїричним тенором і уміючого вести хор, школу і все, що до сего уряду відносить ся. St. Nicholas Church, 24th St. & 4th Aveoue, Watervliet, N. Y.

КУХАРКА КРАЄВА, інтелїґентна, пошукує посади до заряду дому у сьвященика самітного. Варить знамените страви, є опадною і спокійної вдачі. — Ласкаві зголошеня просить ся адресувати до: Olha Burmycziwna, 519 Market St., Newark, N. J. —36

Пошукую свого брата **Трофима Гана.** Він походить з Боратина, пов. Сокаль, Галичина. Хтоби знав про його місце побуту, аби він сам, нехай повідомить мене на адресу: Теодор Мусїй, Box 676, Lyndora, Pa

Де є **ВОЛОДИМИР ЯСЬКЕВИЧ.** Пошукує його Й. Д. Богданович і просить його, щоб він зголосив ся на послїдну знану йому адресу, або подав свою адресу до адм. „Свободи".

НА ПРОДАЖ 110-АКРОВА ФАРМА. 60 акрів до ораня, 14 акрів кукурузи, 2 акри картофель, 15 штук худоби, 2 конї, 20 тон сїна, 15 тон вівса, около 400 курий. Цїна приступна. Ся фарма мусить бути продана в короткім часї з причини виїзду до старого краю! Голоситесь на адресу: E. Piontkowski, Falls Ave., Norwich, Conn.

ФАРМА 100-АКРОВА, яка мусить бути продана в короткім часї враз з будинками, інвентарем і тогорічним збором на дуже догідних услівях. Спродаєсь задля важних причин фамілїйних. Голоситись належить на адресу властителя: Joseph Czarnecki, Millington, Conn.

ПОЗІР! ШАМОКІНЦЇ! ПОЗІР!

Daniel F. Wilson, котрого фотоґрафію ось тут подаємо, замешкував в Шамокін через довгі роки і працював в копальнях майже через цїлий той час аж до часу коли зістав вибраний бідним окружним колектором податків, а опісля отворив робітню обуви. Тут кождий знає „Дена" як чоловіка отвертого, чесного, додержуючого даного слова і як чоловіка непохитного характеру. Будучи бідним колектором податків, він зібрав є много більше гроший для свого дистрикту і випередив у сїм дїлї своїх попередників. Тепер п. Вілсон зголосив свою кандидатуру на уряд колектора податків міста Шамокін, Па., і з'єднав собі у людий загальне признанє, бо нема від него відповіднїйшого чоловіка на сей уряд. Будучи колектором він здїлав для свого округа много добра через скоре і точне колєктованє податків. Сей факт сьвідчить сам собою про здібність п. Вілсона на сей уряд публичного представителя своїх виборців.

Його характер є незломний, а ціле його житє може послужити за примір. Тому він заслугує вповні на поперте виборців і вони повинні віддати рішучо на него свої голоси і вибрати його значною більшостию на уряд.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР В НЮ ЙОРКУ

устроює
в суботу дня 13-го вересня (Septembra) 1913 р.
в BEETHOVEN HALL,
210-214 E. 5 Street, New York, N. Y.,
о годині 8-ій вечером

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

МУЗИКА ТОВАРИСТВА МУЗ. ім. ЛИСЕНКА
під диригентурою П. Гуменюка.

ВСТУП З ГЕТЧЕКОМ 25 ЦЕНТІВ.

РОДИМЦЇ!
Хто з Вас хоче добре забавити ся в своїм кружку, а при тім і почути свою рідну пісню, — нехай прибуде, на наш перший баль — а певно не пожалує; за що ручить
КОМІТЕТ.

ТІКЕТИ перед балем дістати можна у п. М. Климка (217 E. 6-th Str.) у п. М. Маркова (413 E. 5th St.) і у п. Г. Чарнецького (30 E. 7th St.) і у кождого члена Тов. Укр. Хору.
В дни Балю отворена каса від години 6-ої вечером.

ШАМОКІНЦЇ!

Голосуйте при виборах, дня 27-го вересня 1913 р. на републиканського кандидата CALVINA E MARTZ-A на уряд надзирателя бідних і сиріт міста Шамокін і його околиць.

Ваша поміч найде щире признане! 27—

РЕКОРДОВЕ СПРАВОЗДАНЄ Р. Н. С.

за місяць серпень 1913 р.

НОВОПРИСТУПИВШІ ВІДДІЛИ.

Бр. св. Володимира в Сенека Фолс, Н. Й.

В. 31. о. Филимон Тарнавський, Романяк Теодор, Пиріг Симеон, Гощак Марія, Дудинець Ілія, Козиродський Йосиф, Семанц Михаїл, Пиріг Горпина, Клюб Юрко, Гладиш Дмитро, Кусь Кость, Безкоровайний Захарій, Филичканич Дмитро, Куцілак Юрко, Якаба Юрко, Тишкун Іван, Мацур Павло, Хома Гаврило.

Бр. св. О. Николая в Пітсбурґ, Па.

В. 333. Хомяк Павло, Котула Михаїл, Русак Іван, Парило Леон, Котула Алексій, Мошіє Трофим, Візняк Іван, Кіч Яків, Долайчук Семан, Карпа Ілько, Малиновська Людвіка, Парило Маргарета.

НОВОПРИСТУПИВШІ ЧЛЕНИ.

В. 3. Мосціцька Ефрозія, Маціййовський Василь, Попівчак Ефрозія, Музік Стефан, Присташ Марія.
В. 6. Рущак Стефан.
В. 7. Батроскович Михайло, Любинецький Михаїл.
В. 8. Гірничек Юрій, Жуков Андрій.
В. 14. Сейка Юстина, Демян Григорій.
В. 16. Пушкар Андрій, Мацека Стефан.
В. 18. Зелик Іван.
В. 20. Грелько Михайло, Цихон Петро.
В. 21. Федас Михаїл, Жарський Никодим.
В. 23. Фрема Андрій.
В. 25. Прибитен Василь.
В. 27. Тулай Іван.
В. 28. Барна Гарасим, Стефаник Николай, Малиняк Яков, Сахар Василь, Грицко Дмитро, Перун Іван Лешко, Восциошко Йосиф, Вуйцік Іван, Сташ Яков, Оленич Николай, Мазур Іван, Кузьо Йосиф, Вуйцік Йосиф, Хвасняк Михаїл.
В. 29. Горецький Стефан, Кобеля Михайло, Галайда Гриць, Петровик Михайло, Кулявий Андрій, Кулявий Іван, Гриненко Іван.
В. 33. Яркапич Василь, Кучірка Григорій, Яремчук Филип.
В. 36. Стадник Михайло, Турянний Іван, Піньковський Андрій.
В. 38. Наджо Антоний, Саланський Стефан, Наміссяк Стефан, Хвасняк Іван.
В. 42. Лобур Данило.
В. 45. Маньків Анна, Боровський Володислав, Сампара Михайло.
В. 47. Левчук Стефан, Кібаш Лесьо, Колодійчук Юрій, Скубіш Василь.
В. 48. Завінський Михаїл, Грацонь Василь, Сенько Андрій, Сова Йосиф, Скала Стефан.
В. 49. Голубка Йосиф.
В. 50. Єлечко Дмитро.
В. 52. Матушевський Николай, Скібньовський Петро, Скібньовський Павло, Скібньовська Марія, Скібньовський Іван, Матушевський Блажей.
В. 57. Гурка Йосиф, Лучковець Семан, Ворач Семан, Пашковський Ілько, Дуда Іван, Лабзда Михаїл, Смалець Іван, Мазуля Михаїл.
В. 58. Ковтун Семко.
В. 61. Ройко Петро.
В. 64. Гайдаш Гнат, Шельвах Леон.
В. 66. Гайдош Семен.
В. 68. Бурачок Василь, Багоник Алексій.
В. 72. Камінський Іван, Башняник Параска.
В. 76. Шкаврюк Іван, Шарон Михаїл, Кучий Олекса, Маришук Стах, Голубович Іван, Гинька Николай, Кучер Йосиф, Білозор Ник.
В. 78. Бончак Іван, Ракчий Василь.
В. 79. Тиминський Андрій, Гринечко Іван.
В. 80. Білянич Стефан, Шипола Федор, Краснянин Іван.
В. 81. Макаревич Александер.
В. 82. Будняк Йосиф.
В. 85. Груля Йосиф.
В. 86. Савчак Гарасим, Руцький Павло.
В. 91. Яніцький Дмитро, Штохмаль Михаїл.
В. 92. Романів Михаїл, Романів Семко.
В. 93. Барна Іван.
В. 95. Тарпчак Іван, Тупий Іван.
В. 96. Брошко Андрій, Лацик Матвій, Годак Василь, Добрудський Матій.
В. 98. Хлистун Іван.
В. 99. Ільків Яцко, Іващишин Ілько, Киселиця Федор, Сидорко Юрко.
В. 104. Савків Іван.
В. 107. Височанський Николай.
В. 108. Брелюх Йосиф, Мокрій Атаназій, Горбацьо Михайло.
В. 109. Фарняк Михаїл, Груджінський Андрій, Лазовський Владислав, Ростоцький Іван, Тутак Станіслав.
В. 110. Бан Миколай.
В. 111. Маківка Петро, Белей Стефан, Мацей Дмитро.
В. 114. Мушак Стефан, Андрусевич Мих.
В. 117. Дайчман Карль Ернест, Венґер Веронко.
В. 123. Следзік Кароль, Дзерженський Антін, Данєльчик Антоній.
В. 124. Бабяк Григорій.
В. 129. Гудак Василь.
В. 131. Кунт Катерина, Крупка Ілія, Макара Марія.
В. 133. Скоцляс Іван, Дорошенко Гринько, Патрушишин Іван, Сурма Ілько, Дацишин Павло, Гураль Дмитро, Люблинецький Іван, Рогівський Йосиф.
В. 136. Стеців Николай.
В. 139. Опанка Андрій.
В. 141. Крепкий Іван, Мальований Михаїл.
В. 142. Атаманюк Іван, Ясінський Андрій.
В. 143. Маслак Іван, Токарчик Гриць.
В. 144. Крицун Іван.
В. 146. Лата Теодор, Гулида Стефан.
В. 147. Хома Лев, Гуцайлюк Захарій, Трач Никита.
В. 154. Задорожняк Петро.
В. 155. Шевчак Михайло, Слобода Яцентій, Павляк Іван.
В. 156. Годан Іван, Карван Михайло, Трач Станислав.
В. 157. Біль Йосиф, Ногач Гринько.
В. 159. Ганчак Іван, Козак Іван.
В. 162. Чопак Іван, Цибряк Василь, Станко Николай, Іваницин Григорій, Кашуба Анастасія, Кашуба Михаїл.
В. 167. Марашак Францішок.
В. 172. Груна Григорій.
В. 175. Олійник Стефан.
В. 178. Мотовиляк Гаврило.
В. 179. Бронцівський Николай, Сташків Григорій, Репета Олекса, Зембік Іван, Заслоцький Михаїл.
В. 180. Лентох Франко.
В. 181. Рикович Йосиф.
В. 182. Ільків Анна, Ґавряк Ілько, Кац Іван, Трухан Михаїл.
В. 183. Ґаранюк Гнат.
В. 185. Ганінчик Іван, Єчина Іван.
В. 186. Баранко Анна.
В. 187. Матоля Іван, Печеняк Михаїл.
В. 188. Бунґа Ева.
В. 192. Білий Володимир, Стороженська Анна.
В. 194. Процай Антін, Штогрин Николай, Василевич Ілько, Волчук Никола, Галушка Іван, Шабатура Онуфрій, Сопотюк Василь, Цюга Николай, Вовк Дмитро, Панкевич Ілько, Мархівка Михаїл.
В. 196. Кабачий Михайло.
В. 197. Ґуменук Іван.
В. 202. Боднар Матрона.
В. 204. Пеленський Михаїл.
В. 206. Чагорин Іван, Гайковий Григорій.
В. 207. Рабовський Фльоріян.
В. 215. Ковальський Тимофтей.
В. 216. Трпш Варвара.
В. 217. Стехня Панько, Петрик Стефан.
В. 218. Ґурський Йосиф, Шустакевич Николай.
В. 219. Мінарчик Андрій, Бадіда Николай.
В. 222. Марган Стефан.
В. 223. Віхот Ілько, Михайлечко Григорій, Фещак Дмитро.
В. 224. Дяків Олекса, Яремко Дмитро.
В. 227. Ритик Ілько, Королевят Іван, Коземчак Андрій, Гавачак Васко.
В. 229. Олецький Вацлав, Янцик Францішок, Палковський Францішок, Бомбар Петро, Крайник Василь.
В. 230. Лапчинський Федьо, Філь Михайло, Тимків Тимко, Кубрин Тимко, Філь Юрко, Яслик Песьо, Драгуш Васько, Кулин Матій, Кулин Петро, Мирдак Петро, Федаш Захарій, Тима Луць, Кріль Іван, Тима Антошко, Ковцун Гриць, Дупівка Федьо, Тирлицький Василь, Сич Федьо.
В. 231. Валовець Никола.
В. 233. Дашко Олекса.
В. 235. Вайнар Анна, Цепний Михаїл, Зазійська Розалія, Куземка Михаїл.
В. 236. Лень Настуня.
В. 237. Бордунь Николай, Федчак Василь, Камінський Пантелеймон, Бобечко Теодор, Левчишин Теодор.
В. 239. Сможенський Николай, Муха Іван.
В. 245. Кровіцький Михаїл.
В. 246. Рогач Іван, Чочота Остап, Дудка Николай.
В. 247. Ліщинський Іван, Сторожук Іван, Заячковський Михайло, Сас Петро, Бондаренко Касіян, Доманський Павло, Спопів Іван, Доманський Іван.
В. 248. Куренда Франка, Воловник Стефан.
В. 255. Павліщак Васько, Бумій Ілько.
В. 259. Фейдаш Іван.
В. 260. Пасек Франко, Ружила Теодор, Хома Антін, Вініцький Ясько, Кусмина Микола, Комар Юлько.
В. 263. Кулич Александер, Дорогокупець Варвара, Зарічний Іван, Дорогокупець Григорій, Міськів Антін, Корушко Теодор.
В. 270. Терлич Лесько, Барапік Іван.
В. 271. Гуменюк Кароль, Слободзян Микола.
В. 273. Лубянецький Михаїл, Михаловський Михаїл, Ремізіон Вінцентій, Сута Семен.
В. 276. Кватанський Павло.
В. 281. Щудлик Іван.
В. 283. Довгий Петро, Онищак Теодор.
В. 284. Филипчак Володимир.
В. 286. Шистак Павло.
В. 287. Смарш Стефан.
В. 288. Вавришко Алексій, Ічковський Фр.
В. 289. Палажий Ігнатій.
В. 292. Лишака Василь, Микула Петро, Сабашко Дмитро.
В. 294. Пелдияк Йосиф, Пітух Адам.
В. 295. Тилька Йосиф.
В. 297. Любінецький Василь, Романюк Мих.
В. 298. Лелик Петро, Немет Адам, Тишнар Іван, Паюра Петро, Ганчарик Антін.
В. 300. Марчак Іван, Курівчак Николай.
В. 301. Край Павло, Сцімборський Теодор.
В. 304. Калинич Іван, Станіслав Йосиф.
В. 305. Перенска Варвара, Ґайдан Йосиф.
В. 306. Гайнич Іван, Грицик Дмитро.
В. 309. Петришин Катерина.
В. 310. Ґрус Апольонія.
В. 312. Федірко Теодор, Снольський Іван, Сенишин Михайло, Спольський Юзько, Ґолдун Николай, Мельник Данько, Шелак Теодор.
В. 313. Чакан Анна.
В. 316. Кубарич Андрух, Музичка Сенько, Падучак Іван, Швець Теодор син Павла, Татиґа Дмитро, Стрілць Николай, Микітко Василь.
В. 317. Кобелініцька Людвіка, Кожушко Михайло.
В. 319. Лутчак Михайло, Балог Іван.
В. 323. Колґа Дмитро, Гримак Василь, Коменда Іван, Федорович Стефан, Кархут Василь.
В. 324. Олійник Василь.
В. 325. Касперик Іван, Ґдуля Антін.
В. 326. Зелінський Михайло.
В. 327. Маланчук Роман, Зельман Семко, Кривко Василь, Бревус Федор.
В. 329. Гайдейчук Микита, Оленюк Василь.
В. 330. Пасіка Михайло.
В. 331. Копера Йосиф.
В. 335. Коруц Марія, Роскович Єлена, Венґжин Катерина.
В. 336. Стецик Данило.
В. 337. Замовчак Катерина, Кузіньчак Пайза.
В. 338. Мандяк Олекса, Баран Ілько, Антошків Петро, Фащішевський Семен.
В. 339. Скольський Гаврило.
В. 341. Кравець Іван.
В. 342. Бобенчик Андрій.
В. 343. Попович Гелена.
В. 345. Петруник Василь.
В. 353. Демчук Николай, Тюхтій Стефан, Васильковський Василь.
В. 356. Жук Яків.
В. 358. Медвідь Михайло, Махно Дмитро, Совик Юрко.

ЧЛЕНИ НАНОВО ПРИСТУПИВШІ.

В. 1. Єзьорський Казимир, Ярема Афтанас, Хлебовський Йосиф, Майтан Стефан, Склинчар Михаїл, Федорчак Григорій, Мадараш Павел.
В. 33. Вислоцький Йосиф.
В. 41. Вархолик Макар, Гусак Леон, Тхорик Ілько, Тиханич Осиф, Ґуторяк Ремян, Дзибан Василь.
В. 47. Процак Михайло.
В. 55. Шимоник Йосиф.
В. 58. Береговський Николай.
В. 70. Косовський Теодор, Урбан Йосиф, Матисісвич Іван, Лишнянський Николай.
В. 76. Макар Дмитро, Ципух Теодор.
В. 99. Моцур Михайло.
В. 120. Саламашак Іван.
В. 122. Новак Марія.
В. 127. Ціхоцький Мартин.
В. 135. Галушка Стефан.
В. 143. Хитлевич Гриць.
В. 144. Радомський Стефан.
В. 147. Світила Френк, Вавришко Олекса, Дверніцький Адам.
В. 155. Балох Андрій.
В. 162. Шпуґанич Михайло, Ткач Іван.
В. 165. Маховський Мих., Ґбур Іван, Филипчак Михайло.
В. 170. Марцішин Филип.
В. 175. Стефаняк Николай.
В. 183. Мельник Петро.
В. 185. Бірес Михайло.
В. 188. Савка Федор.
В. 189. Луп Іван.
В. 222. Варанпця Онуфрій.
В. 227. Хома Стефан.
В. 229. Мехнич Стефан.
В. 234. Лисий Федор.
В. 237. Тимань Іван, Ворончак Николай.
В. 250. Никель Іван.
В. 259. Ґруца Марія.
В. 284. Строконь Михайло.
В. 294. Сидивар Василь.
В. 300. Заґроднічек Ілько.
В. 301. Брилевський Петро.
В. 318. Катором Анастазія Бернард.
В. 326. Ханас Йосиф.
В. 331. Орбан Вінцентій.
В. 337. Горішна Ганька, Подоляк Катерина.
В. 347. Грабовський Павло.
В. 355. Чорнобай Гнат.

ЧЛЕНИ ПРИСТУПИВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ.

В. 11. Кантор Василь.
В. 15. Дзіндзо Лукач.
В. 28. Гаргай Андрій.
В. 40. Гришко Петро.
В. 47. Каній Максим.
В. 48. Крупа Петро.
В. 50. о. Василевич Тимофтей.
В. 69. Товт Павел.
В. 81. о. Орун Захар.
В. 111. Кунцьо Николай.
В. 127. Мазурчак Николай.
В. 140. Баглай Матвій.
В. 142. Сінчак Іван.
В. 149. Уніщак Михайло.
В. 159. Оринич Іван.
В. 160. Косола Михайло.
В. 168. Сіткевич Василь.
В. 175. Крокіс Михайло.
В. 191. Горішний Іван.
В. 200. Кузенко Тимко.
В. 221. Ґура Никола.
В. 223. о. Сполітакевич Володимир.
В. 226. Рущак Йосиф.
В. 239. Бурак Григорій, Яворський Йосиф, Височанський Юліян.
В. 246. Гевка Теодор.
В. 250. Сениц Михайло.
В. 273. Барилка Яцко.
В. 316. Паньків Семен.
В. 338. Ручка Куль Юрій, Кульчицька Анна Рупка.
В. 339. Романюк Стефан.
В. 356. Сайчук Андрій, Леуш Никола, Каспер Йосиф, Крамар Корнило, Гіп Іван, Грубець Іван, Ванько Мирон.
В. 357. Возьний Андрій.

ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ АБО ВИЧЕРКНЕНІ ЗА НЕПЛАЧЕНЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 1. Товт Іван, Циґляр Френк, Фір Олекса, Кузмич Стефан.
В. 4. Шклярик Василь, Тих Стефан.
В. 6. Гарбуз Василь, Зубрицький Іван.
В. 7. Фалатович Стефан.
В. 8. Ґураль Іван.
В. 9. Гутера Осиф.
В. 23. Маршал Іван, Войтко Стефан.
В. 28. Кріба Іван, Сьвантко Павло, Вуротіла Іван.
В. 29. Хромчак Іван.
В. 30. Савка Іван, Уйків Іван.
В. 32. Сафар Іван.
В. 33. Сахар Іаан, Чарній Павло, Квичола Петро.
В. 33. Марців Николай, Корпневич Йосиф, Ковальчук Стефан, Дорош Филип.
В. 37. Сивак Стефан.
В. 40. Кашуба Михайло.
В. 47. Боберський Стефан, Паталяк Федьо, Герман Йосиф, Лабан Константин, Белич Стоян.
В. 48. Пазій Мирон.
В. 51. Іванічко Николай, Кухар Дмитро.
В. 53. Коваль Іван.
В. 54. Драбяк Александер.
В. 56. Каральо Петро.
В. 58. Чупа Стефан.
В. 59. Петровський Кароль.
В. 61. Бочко Іван.
В. 62. Беднар Марія.
В. 63. Смолюх Іван.
В. 64. Кушла Яцко.
В. 66. Яртемик Григорій, Кольбрань Йосиф, Сеньчак Семен, Валько Іван, Жилич Дмитро.
В. 68. Покуса Стефан, Прокоп Ілько, Риґа Ілько, Бойко Николай, Яремчук Онуфрій.
В. 70. Андрушечко Михайло, Венґер Петро, Мазур Петро
В. 71. Сахер Ева.
В. 72. Кухта Григорій, Полюх Іван, Гавриляк Михайло.
В. 78. Шпирка Семан.
В. 80. Кльованич Іван Іванів, Мнавець Вас.
В. 82. Смольський Юрко, Оленяч Данило.
В. 85. Кукризький Григорій, Бречковський Михайло, Вільчинський Афтан.
В. 91. Гаваль Миколай, Кантор Ірина, Красовська Гелена.
В. 99. Глух Андрій.
В. 102. Паплик Михайло.
В. 103. Павлюк Петро, Павлюк Анна.
В. 104. Брус Григорій, Пальний Іван, Дчаче Михайло.
В. 108. Костишин Дмитро, Сокач Іван, Струсь Василь.
В. 109. Качур Василь (мол.), Ґрзадко Йосиф, Горнф Михаїл.
В. 110. Васьо Іван, Ґрінь Михаїл.
В. 114. Головка Василь.
В. 117. Підгірний Дмитро, Харик Павло.
В. 122. Зофчак Зузанна.
В. 124. Сидоряк Йосиф.
В. 126. Даранський Стефан.
В. 129. Валко Василь (молод.).
В. 130. Короновський Петро.
В. 133. Федорович Олекса.
В. 134. Укштіч Іван.
В. 135. Кучпір Дмитро, Савка Марія, Клим Антін.
В. 136. Курецький Стефан.
В. 143. Шітарський Василь.
В. 146. Горішний Стефан, Лелюк Юрій, Горішний Йосиф.
В. 147. Попадач Гаврило, Куцаба Павло, Соловій Семко.
В. 149. Лисий Дмитро.
В. 151. Гойло Марія, Дверницька Анна.
В. 153. Павлюх Данько, Петришак Дмитро.
В. 159. Халанич Михаїл.
В. 162. Каспшик Вінцентій, Різак Федько, Новак Николай.
В. 168. Лосик Кирило.
В. 169. Крапчак Василь.
В. 170. Мазур Василь, Кохан Андрій, Церковник Василь, Сойка Евстахій, Довгополий Іван, Мандрона Анна.
В. 172. Бацкало Михайло, Улічний Йосиф.
В. 174. Замойський Владислав.
В. 176. Цекот Федор.
В. 178. Кухар Петро.
В. 179. Пасічник Василь, Парис Андрій.
В. 180. Піндяк Гринь, Ільків Циприян, Романів Йосафат, Піндак Теодор.
В. 187. Теплий Михайло.
В. 189. Костів Олекса.
В. 193. Трешка Михайло.
В. 195. Астряб Михайло.
В. 200. Крупцовина Марія.
В. 201. Журавенський Іван.
В. 202. Кость Анастазія.
В. 205. Бурлак Серґій, Сеник Семен.
В. 206. Василишин Іван.
В. 207. Отар Николай, Оналюх Блажей.
В. 208. Шпас Кондрат.
В. 213. Возняк Іван, Турчин Михайло.
В. 214. Оверко Василь.
В. 217. Ковтун Іван.
В. 218. Лесяк Николай.
В. 221. Бембенек Іван, Гарас Николай.
В. 223. Глива Михайло.
В. 225. Демянчик Яков, Демко Федь, Федчак Василь.
В. 227. Грицковян Іван.
В. 229. Маркович Йосиф.
В. 232. Іванічко Іван.
В. 234. Миськів Йоганка, Нечесна Юганка.
В. 238. Пуціло Теодор, Піґон Дмитро.
В. 240. Хворостина Катерина.
В. 241. Негребецка Олена.
В. 245. Гоцко Петро.
В. 249. Намісняк Стефан, Хорош Михаїл.
В. 250. Соколовський Іван, Шедний Іван.
В. 251. Трусевич Григорій.
В. 254. Клімашевич Василь.
В. 255. Дидьо Іван, Демко Михайло.
В. 256. Щеґельський Гриць.
В. 259. Ліщинський Францішок.
В. 260. Гріль Петро.
В. 261. Ґізеля Волкай.
В. 271. Збрик Леон.
В. 272. Катинський Федор, Катинський Федор.
В. 277. Телеґа Гнат.
В. 279. Дзиньдза Григорій.
В. 286. Горунь Василь.
В. 289. Дербач Василь.
В. 292. Іванко Гринько.
В. 296. Бойко Михайло.
В. 298. Дворник Михайло.
В. 300. Махник Василь, о. Копитчак Волод.
В. 301. Котик Ізидор, Кривовяз Григорій, Коваль Прокін, Солоп Григорій, Лізвіцький Михаїл, Брилевський Йосиф.
В. 304. Лоневський Николай.
В. 307. Яцишин Зофія Козенько, Яцишин Лукач Параня.
В. 309. Сапко Йосиф, Панасевич Федій.
В. 312. Дуда Петро.
В. 315. Співак Пелягія.
В. 316. Туранський Петро.
В. 317. Криськів Антоній.
В. 319. Марусяк Прокоп, Дикуньчак Петро, Шпак Стефан.
В. 323. Косюр Павло.
В. 324. Прокопчук Юрій.
В. 325. Бручковський Михайло.
В. 326. Пиріч Михайло.
В. 329. Романюк Дмитро.
В. 330. Бойко Стефан, Чабан Николай, Смеречинський Николай.
В. 332. Данилюк Николай.
В. 336. Цимбор Йосиф.
В. 337. Пекарська Анна (стар.), Плішко Козак Настя, Демкович Анна.
В. 339. Шкодан Андрій, Райчинець Михаїл.
В. 340. Винярський Йосиф.
В. 341. Цвинар Михаїл.
В. 342. Мачишин Стефан.
В. 350. Малиняк Данііл.
В. 354. Фейдаш Омелян.
В. 357. Клецко Николай.
В. 358. Дутко Михайло.
В. 360. Фрайт Николай, Онисько Василь.

ЧЛЕНИ ВЗЯВШІ ПЕРЕСТУПНІ ЛИСТИ.

В. 1. Тимкевич Филип, Хомяк Григорій П.
В. 2. о. Сполітакевич Волод.
В. 8. Драбів Василь.
В. 9. Луковський Іван.
В. 22. Баглай Михаїл.
В. 28. Романюк Стефан.
В. 35. Вроньовський Стефан.
В. 36. Кантор Василь.
В. 38. Жеребний Кирило.
В. 42. Зайло Григорій.
В. 47. Малиновський Теодор, Малиновський Михаїл, Кич Микола, Кич Іван.
В. 51. Дзіндза Лукач.
В. 53. Кульчицький Анна Рупка, Кульчицький Юрій Рупка.
В. 70. Шугайло Петро.
В. 96. Лазор Василь.
В. 99. Малицький Демко.
В. 128. Пішко Іван.
В. 132. Луців Петро.
В. 133. Телевяк Панько.
В. 147. Гришко Петро.
В. 163. Білик Марія, Томашевська Анна.
В. 180. Заблацький Іван, Занько Микола, Годованський Петро.
В. 191. Уніщак Михайло.
В. 198. Ванько Мирон, Сайчук Андрій, Леуш Никола, Каспер Йосиф, Крамар Корнило, Гіп Іван, Грубець Іван.
В. 205. Петрик Антін.
В. 207. Оринич Іван.
В. 217. Косола Михайло.
В. 223. о. Кузів Михайло.
В. 231. Барилка Яцко.
В. 239. о. Орун Захар.
В. 248. Хорушко Петро, Труш Цилин.
В. 249. Нагорняк Андрій.
В. 259. Ґруца Марія.
В. 270. Сіткевич Петро.
В. 298. Рущак Йосиф.
В. 338. Пацканик Михаїл (стар.).

C200

ПОМЕРШІ ЧЛЕНИ.

В. 12. Скрипак Михайло.
В. 20. Дзяк Марія.
В. 23. Градош Іван.
В. 28. Матей Федор.
В. 32. Овсак Андрій.
В. 49. Секерак Петро.
В. 74. Білянський Андрій.
В. 121. Москаль Андрій.
В. 129. Євчик Іван (стар.).
В. 133. Бардаль Іван.
В. 156. Турай Василь.
В. 161. Лесняк Олекса.
В. 235. Проць Катерина.
В. 250. Суханчик Стефан.
В. 316. Попівний Николай.

ЗІСТАВЛЕНЄ.

В місяцю липни 1913 р. було членів в Р. Н. Союзі	17.655
В місяцю серпни 1913 р. приступило нових членів до Р. Н. Союза	448
В місяцю серпни 1913 р. принято наново в члени Р. Н. Союза	68
В місяцю серпни 1913 р. принято з переступними листами	42
Разом	18.213
В місяцю серпни 1913 р. суспендовано за неплаченє місячних вкладок	137
В місяцю серпни 1913 р. вичеркнено за неплаченє місячних вкладок	100
В місяцю серпни 1913 р. взяли переступні листи	53
В місяцю серпни 1913 р. померло	15
Разом	305

Число членів Р. Н. Союза з кінцем серпня 1913 р. виносило 17.908.

В місяцю серпни 1913 р. Р. Н. Союз побільшив ся о 253 членів.

УВАГА, котру кождий місцевий Урядник і член Р. Н. Союза в Америці повинен пильно прочитати і до неї стисло застосувати ся. Єсли би оказалась яка похибка в справозданю, просить ся місцевих урядників Р. Н. Союза про таку похибку донести гол. рекордовому секретареви Р. Н. Союза в Америці. Члени, оголошені в повисшім рекордовім справозданю як суспендовані або вичеркнені за неплаченє місячних вкладок чи з инших причин згідно зі статутом орґанізації, коли хотять і на далі бути членами Р. Н. Союза, мусять зголосити ся в протягу сего місяця (вересня) до своїх відділів і вписати ся наново, заплативши всі свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Як сего не зроблять до кінця вересня 1913 р., то в жовтни (октобрі) 1913 р. мусять виповнювати нові декларації, єсли хотять бути членами, подібно, як кождий новий кандидат. Ті знов члени, котрі в місяцю серпни 1913 р. взяли переступні листи, а еще досп не зголосили ся до якогось иншого правно істнуючого відділу Р. Н. Союза в Америці, мають се зробити в місяцю вересни (септембрі) 1913 р. бо на другий місяць, то є в жовтни вичеркне ся їх з членів орґанізації, а тоді вони можуть бути приняті до Р. Н. Союза тілько на підставі нових декларацій.

Д. Капітула, гол. предс. Р. Н. С.
М. Угорчак, гол. рек. секр. Р. Н. С.

СПРОСТОВАНЄ.

В рекордовім справозданю Р. Н. Союза за місяць липень 1913 р., котре було поміщене в орґані Р. Н. Союза „Свобода" ч. 33, на сторонах 5-ій і 7-ій, зайшла помилка між новопринятими членами відділу 169. Є там надруковано: Такай Франко, а має бути: Макай Франко. Між суспендованими членами зайшла слідуюча помилка: У відділі 106 зістав вичеркнений Петро Хіняльський, а є надруковано через помилку: Іван Хіняльський, отже Іван Хіняльський зістає надалі членом Р. Н. Союза, а Петро Хіняльський зістав вичеркнений. У відділі 217 зістав суспендований Іван Музичка, а є через помилку надруковано: Андрій Музичка, отже Андрій Музичка зістає надалі членом Р. Н. Союза, а Іван Музичка зістав суспендований. У відділі 225 зістав суспендований Михаїл Панчак, а є через помилку надруковано: Стах Пінчак, отже Стах Пінчак зістає надалі членом Р. Н. С., а Михаїл Панчак зістав суспендований. У відділі 286 зістав вичеркнений Іван Тузінський, а є через помилку надруковано: Теодор Тузінський, отже Теодор Тузінський зістає надалі членом Р. Н. Союза, а Іван Тузінський зістав вичеркнений.

Мих. Угорчак,
Гол. рекорд. секр. Р. Н. Союза.

Ухвали конференції в справі точного означуваня часу.

Хосейні вислїди, які одержано з даваня північного і полудневого знаку аж до віддаленя 2800 кільом. з вежі Айфля при помочи іскрового телеграфу, склонили бюро до міреня довжини в Парижу, предложити французькому правительству, щоби воно скликало до Парижа межинародну конференцію в справі точного означеня часу на кождій точці земської кулї. За стараньем правительства відбула ся конференція від 12-го до 23 го жовтня 1912 р. Хоч її ухвали не мають ще виконуючої сили, однак нема сумніву, що їх приймуть правительства держав і не переведуть їх в-себе небавком, може ще і сего року. З деяких стацій (в Німеччині, Нордайч-Вільгельмсгафен і Тсінґтав, в части німецького Китаю) будуть давати знаки що найменче по два рази денно в означених годинах після часу Ґрінїча, так, що на кождій точці земської кулї, не виключаючи і океанів, можна буде бачити, яка є година в Ґрінїчи. Для порозуміня обсерваторій, які мають окремі а відповідні до сеї цїли прилади, можна справляти похибки знаків часу до половини, а навіть одної четвертої частини секунди. Астрономічні обсерваторії будуть від часу до часу порівнувати час на своїх годинниках з часом Ґрінїча, а виказані похибки будуть справляти додатково: окреме уряд виміру часу, який має повстати в тій цїли в Парижи і осередне бюро межинародного поміру землї в Почдамі. В сей спосіб будуть додатково мати потрібні дати сї місця, які з природи своїх діяльностий потребують вельми точного означеня часу. При помочи такого уладженя буде можна бачити на кождім місци земської кулї як найточнїйше, який час є в відповідній хвили в Ґрінїчі, а знаючи також точно місцевий час, буде можна дуже точно означити ґеоґрафічну довжину якої небудь точки, що має велике значіне для плавби і наукових дослідів в подорожі. Заразом відпаде потреба означуваня часу від астрономічних і ґеодетичних обсерваторій, які потребують дуже точних вістий про час, що вийде в хосен їх праць. Також треба надіяти ся, що по заведеню сего загального означуваня часу, будуть ним хіснувати ся не лише наукові і помірові заведеня, але також і инші, як зелїзниці і міста, які також потребують точного означеня часу.

СПИС І ЦІННИК КНИЖОК, КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ "СВОБОДИ".

***Американець**, веселий образ з житя народу зі сьпівами, в трох діях. — Ціна .... 15 цнт.

Америка. — Збірка віршів. — Зміст: Америка. Важкі думи. Галицьким панам у альбом. До сестри. Публика. Се що такого є? В Пенсильванії. Два образки. Одна лиш калина. Я хочу до дому. Купить мази. Прощанє з краєм. Слава Пророка. Поет і Муза. Будучність руського робітника. Вітер по поли. Ой в мене квіточки цвили. — Ціна .... 15 цнт.

Бери та читай. — Ціна............ 30 цнт.

Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна .... 35 цнт.

В старім і новім краю. — Образ з сучасного житя в 4-ох відслонах. Дуже весела штука для аматорських театрів. — При кінци сеї книжки находить ся сьмішне оповіданє „Стадник". — Ціна .... 25 цнт.

***Гостина сьв. Николая**, драматична гра для дітий. — Ціна .... 10 цнт.

***Доля галицької сироти.** — Ціна .... 5 цнт.

Дещо про звірята, рослини, каміне і скали. — В сій книжці находить ся около 200 цікавих образків звірят, птахів і риб з докладним описом, де вони живуть. — Ціна .... 30 цнт.

Дещо про права і суди в Злуч. Державах, а особливо в стейті Пенсильванії. — Ціна 10 цнт.

Дорога до сьвідомости: Капітал і праця. — Ціна .... 10 цнт.

Дорога до сьвідомости: Борба кляс і дякого робітники організують ся. — Ціна 10 цнт.

Еміґрант. — Дуже веселі пригоди з житя еміґранта. — Ціна .... 15 цнт.

З кого ся насьмівають, з того люди бувають. — Посол Петришин. — **Модний адвокат.** Збірка оповідань. — Ціна .... 10 цнт.

За сестрою. — Є се найгарніще оповіданє з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вийшло на американській Руси. — Ціна .... 35 цнт.

З ріжних нив. — Зміст: Вся людська тварь з хвалою прийде (вірш). Чого нам дійсно потреба. Не плоти ради, не пльди (вірш). Найбільший духовний поет (Данте Алігієрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. Як будуть іти шапи? Ангел та пустельник (оповіданє). Дещо цікавого із природи і науки. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.

***Житє і Твори Івана Франка.** — Ціна 10 цнт.

Житє, заробіни, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .. 15 цнт.

Журавлі. — Зміст: Журавлі (вірш). Закутник (оповіданє). Новітні гайдамаки (вірш). Пісні про Канаду. Пайлот Бют, оповіданє про судьбу молодого робітника-еміґранта. Звідки бере земля тепло. — Ціна .... 15 цнт.

***Жіночий язик**, індійська казка. Невдалий лінч, оповіданє. — Ціна .... 15 цнт.

Зуб за зуб (оповіданє). — Бом (з каліфорнійського житя). Судьба сьвітів. Назва „Русини". — Ціна .... 10 цнт.

***Казки за циганів.** — Ціна .... 10 цнт.

Казки про жидів. — Зміст: як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спілці. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина правовав. — Ціна .... 15 цнт.

Книжочка рахункова. — Дуже практична книжочка до обчислюваня всяких рахунків; вона є пожиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цікавих відомостий. — Ціна .... 30 цнт.

Коротка історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. — Ціна .... 10 цнт.

Марія. — Зміст: Марія (уривок з поеми Т. Ш.). На чужині (вірш). Скором (оповіданє). Рік 1903-ий в старім краю. Людоїдство в Конґо. Клопоти кума Софрона (вірш). — Ціна 10 цнт.

Многострадальний народ. (Огляд історії українського народу). — Ціна .... 20 цнт.

Народний рух австро-угорських Русинів. — Ціна .... 20 цнт.

Напад на Січ. — Ціна .... 5 цнт.

***Оповіданє про Алі Бабу і сорок розбійників.** Арабська казка. — Ціна .... 20 цнт.

О підземних скарбах. — Природнича розвідка про всякі мінерали, находячі ся в земли і як витворюєсть ся з них річи необхідні в житю людий. — Ціна .... 25 цнт.

Оповіданя про заздрих Богів. — Ціна 10 цнт.

***Під прапором свободи.** Вибір патріотичних деклямацій. — Ціна .... 30 цнт.

***Пісні про Канаду і Австрію.** Пригоди з житя еміґрантів, писані вершом. — Ціна 40 цнт.

***Пісні під нотами, друковані на почтових картках.** Серія складає ся з 12 ріжнородних пісень. 1) „Думи мої", слова Шевченка, сольо. 2) „Гей по синьому морю хвиля грає", Паруб. хор. 3) „За Неман іду", дует. 4) „Ой мати, мати, москаль в хаті", сольо. 5) „Бохав мене батько", сольо. 6) „Повій вітре на Вкраїну", сольо. 7) „За тучами, за хмарами", дует. 8) „Заручена та Одарка", жін. хор. 9) „Ой я нещасний, що маю діяти", сольо. 10) „Доки мені журити ся", сольо. 11) „Я циганка, пишний квіт", сольо. 12) „Ой ти Боже милосердний", мішаний хор. — Ціна за цілу серію (12 пісень) .... 35 цнт.

Принц і нуждар. Дуже занимаюче оповіданє славного американського писателя Марка Твейна в переклад. В. Держпруки. — Ціна 50 цнт.

Покуса. — Зміст: Покуса (оповіданє). З практичної школи (оповід.). Я тут голова (оповід.). Пісня про Канаду. 11.000 метрів над землею. Руському серцю (вірш). Вік людий, зьвірять і ростин. — Ціна .... 10 цнт.

***Промови, деклямації і желаня на хрестинах,** заручинах і весілю для нумів. старостів і дружбів. — Ціна ....10 цнт.

Про кінець сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.

Про нутро земли (з 22 образками). — Розказ про будову земли і її передпотопові здобутки. — Ціна .... 25 цнт.

Руський штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартівливі. — Ціна .... 50 цнт.

Рицар і смерть. — Ціна .... 5 цнт.

Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху. — Ціна .... 10 цнт.

Релігійні віровання старинних народів. — Зміст: Релігія Єгиптян. Релігія Халдейців. Первісна релігія Індусів. Ісповідники релігії Брама. Релігія Будди. Релігія Перзів. Релігія Жидів. Релігія Греків. Релігія Римлян.—Ціна 20 цт.

***Русько-англійський тлумач**, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови. — Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .. 60 цнт.

Слово ч. 5. — Зміст: Блаженний чоловік (з Псалтиря). З книги приповісток Соломона. Чи буде що з наших дітий? Громадське житє Італійців в Ню Йорку. Штука і архітектура на виставі в Ст. Луїс, Мо. Дві леваді (оповіданє). Дещо цікавого. Зі сьвіта.—Ціна 15 цнт.

Слово ч. 6. — Зміст: Спочив мій дух... (вірш). Спокій душі. Не виносить ся серце вже моє (вірш). Потреба літератури. Народні школи в Пенсильванії. Дорога любови, то Божа дорога. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.

Смерть. — Зміст: Смерть (фантазія). На провесні у ранці (вірш). Вйт (оповіданє). Пісня Канадійська. Внутрішний устрій козаччини. Огонь (наукова розвідка). — Ціна 15 цнт.

Степові люди. — Оповіданє з житя в донських степах. — Ціна .... 15 цнт.

Страшна пімста. — Оповіданє М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна .... 20 цнт.

Страйк. — Сценічний образ в трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна .... 20 цнт.

Стріляй на смерть! — Робітнича драма в 1-ій дії. (Для аматорських театрів). — Ціна 15 цт.

Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Ворожене будучности для женщин. Ворожене будучности для мущин. — Ціна .... 15 цнт.

***Хлопська доля.** — Ціна .... 5 цнт.

Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля Рече" — Ціна .... 15 цнт.

Через кордон. (Цікаві розкази еміґранта). Еміґрант (вірш). — Ціна .... 15 цнт.

Як мужик ходив до царя правди шукати (оповіданє). З гір (вірш). За землю (оповіданє). Сьвіт без Аллага (арабська байка). Як вояк пімстив ся на цареви (казка). — Ціна 15 цнт.

Які то є люди на земли? (з 22 образками і 2 мапами). Дуже цікава розвідка про всі раси людий і їх житє. — Ціна .... 50 цнт.

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛІГІЙНІ.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб Души	60
Хліб Души, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Горі імієм серця	34
Коляди	15
Збірник найкрасших пісень церковних	10
Ангельський хор, збірник народ.-церков. пісень під ноти ч. I	25
Ангельський хор, часть II	5

Гарна оправа.

Бог радость моя	1.40
Хліб Души	1.80
Хліб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.30
Горі імієм серця	1.10
Молитвенник	1.80

ДРУКИ.

Книжки колекторські 100 штук	7.00
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминник за померших	10
Листові папери. Листи з вінєтою Т. Шевченка, М. Лисенка, Ів. Франка, Богдана Хмельницького, М. Драгоманова, за штуку	2
Книжка для опікунів хорих	1.00
Сьвідоцтва лікарські для хорих членів Бр. і Товариств	3

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може присилати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий мані-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовленю книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляє ся часто, що хтось другий з краяни забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за посліплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

— 25 —

судейського стану". Евгеній не задовольнив ся сим. Він переробив свою допись і вислав її в один опозиційний дневник у Відні, де тоді про Галичину панували ще неподільно такі погляди, які подобалось піддержувати всемогучій у краю шляхетсько-польській компанії. Допись була віденською прокураторією пропущена і зробила в Галичині сензацію. Вся польська преса запалала патріотичним обуренєм на „нужденного пасквілянта", що, мовляв, плюгавить рідне гніздо. Урядово спростовано наведені в дописи факти — на основі протоколів Страхоцького, але про те від міністерства справедливости прийшло телеґрафічно візванє до президії львівського суду — здати справозданє про все порушене в дописи і починити відповідні зарядженя, щоб подібні справи не вирикали на прилюдний вид і не утруднювали становища правительства.

Почали ся переслухи. Президент окружного суду поїхав до Львова, давши перед тим Шнадельському до пізнаня, щоб „присів фалди"; в цілім повітовім судівництві кілька місяців було повно клекоту і таємних шептів. Скінчило ся перенесенєм у инші повіти — жандармів, що буцім то самовільно, не порозумівши свою інструкцію, зако-

— 28 —

всюди щирий запал, але на провінції ніхто ще не думав скликати подібні народні збори. Евгенію прийшлось довго толкувати навіть своїм довіреним про потребу віча, навіть про можність його скликаня, бо закон про збори не вважаючи на своє більше як десятилітнє істнованє був доси для загалу галицьких Русинів terra incognita, так само, як і инші політичні закони, крім одного хиба § 19 основних законів, що давав Русинам язикову рівноправність — на папері. Конець кінців зібрані приватно в Евгенієвім домі повітові патріоти згодили ся на те, що треба скликати віче. Евгеній обняв реферат про стан повіту і потребу політичної орґанізації, один сьвященик мав говорити про справи просьвітні, а о. Зварич про справи економічні. Всі мали від тепер розвинути по селах аґітацію за вічем, освоювати селян з думкою про потребу політичної роботи і дбати про як найчисленнійшу участь на вічу. Всі три референти уконституували ся яко вічевий комітет і мали зі своїми підписами внести до староста поданє про скликанє віча в законнім терміні. Евгеній мав таке почутє, що підсаджує свої плечі під високу і важку камяну гору з наміром — зрушити її з місця. Він знав, що се праця страшенна, довга і важка, але сказав собі в души:

— Все одно! Мушу двигнути!

— 29 —

V.

Пан маршалок Брикальський ходив дуже заклопотаний. Його вірителі тисли, тисли його за довги і проценти, тай перестали тиснути. Він знав, що се не була добродушність з їх боку, що ся мовчанка гірша погрози. Деякі Жиди виразно заповіли йому, що відпродадуть свої претенсії в треті руки, а пану маршалкови сего дуже не хотіло ся — не задля фальшивої амбіції, щоб треті особи не знали про його грошеві клопоти, але тому, бо від тих третіх осіб він не міг надіяти ся ніякої терпеливости, ніякого милосердя, так як від околичних Жидів, що всі більше або менше стояли о його ласку. Він просив ся у своїх мучителів, заклинав ся, що по жнивах посплачує все, але Жиди знали добре, що далекі ті жнива, по яких пан маршалок зможе платити, бо поки що у него збіже продане ще на пни, за став аренда побрана на два четвероліття наперед, ліса дрібного ще не можна рубати, а на дубовий нема купця. І справді настала осінь, а пан маршалок як був не при грошах, так і лишив ся, а вірителям приходило ся сотий раз почути від него звісне панське „почекай", прицукроване для відміни такими словами, як „коханий Мошку", „любий пане Ґоттесман" і т. д. І в до-

— 32 —

пана маршалка і до веденя опозиції в такій кардинальній справі були зовсім нездібні.

Але несподівано для пана маршалка опозиція вийшла з такого боку, відки її всего менше слід було надіяти ся. В раді повітовій засідав також близький сусід пана маршалка і його давний соперник, ґраф Кшивотульський, звісний у цілім повіті зі свого саркастичного гумору і своєї безоглядної правдомовности. Отже коли на раді повітовій одна з креатур пана маршалка виступила з внеском реформи кас повітових і зілляня їх у одну, ґраф Кшивотульський виступив против сеї думки, яка по його словам у повіті може наробити богато квасу. „Се буде значити, що ми з хлопів обдерли ходаки, щоб полатати панські черевики", гумористично висловив ся пан ґраф, знаючи дуже добре, що своєю опозицією против сего проєкту затягає петлю на шиї пана маршалка.

Виступ ґрафа Кшивотульського додав духа й репрезентантам селяньства в раді повітовій, а декому з них по просту отворив очи на значінє сеї реформи. Отже й вони про сам сором мусїли виступити против проєкту, але своїм звичаєм пересолили справу, домагаючи ся відкиненя проєкту a limine. Сей внесок упав і справу передано окремій для сего вибраній комісії, яка мала роздивити пред-